

ekmek ve gül

4 Temmuz 2026 Cumartesi | Sayı: 192

"biz böyle
pasta yapmayı
nereden
öğrendik?"

İÇİNDEKİLER

Ekmeği küçültenle itirazı daraltan aynı düzen...3

Nuray Öztürk

ISO 500'ün gölgesinde bir yılın faturası...5

Merve İlhan

Faili meşhurlar

Bizim failimiz gerçekten kim?.....6

Av. Elif Ergin

'Ayrıcalıklıların' adaleti
halk için ölüm demek.....7

Cemre Kavuker

Hakikatin üzerindeki
örtüyü kadınlar aralıyor.....8

Av. Sevil Aracı

Düzenin temsilcileri
ne zaman geri adım atar?.....9

Rojda

Adalet değil unutmak istiyorum.....10

Av. Devrim Avcı

Saray düzeninin nüfus
politikası ve hedefteki yaşamlar.....11

Aslı Şahinkaya

Whatsapp grubunda gündem nafaka.....11

Lisan Alayoğlu

Nafaka hakkına göz dikenler
kadınların gerçeğini görmüyor.....12

Keyfi yasaklara karşı kadın dayanışması kazandı.14

Dilan Ortakçı

Umut ve dayanışma dolu bir yıl geçirdik.....14

Derya Coşkun

Tekstil işçisi kadınlar için çözüm mücadelede....15

Halime Sancak

'Pes etmedik, birlikte kazandık'.....15

Sare Karaca

İmkansız değil, lütfü hiç değil.....16

Hazal Kara

Her işi yaptırırız anlayışına karşı
mücadele büyümeli.....16

Sıla Karakaya

MESEM bir çocuğu nasıl dönüştürdü?.....17

Yaz tatilinde bir ay iznimiz olsun.....17

'Mücadele etmezsek bizi daha çok harcarlar'.....17

Funda Bakış

Öğretmenlerin eylemi umut oldu.....18

Atama hakkı, insanca yaşayacak ücret 18

Sümeyye Yeşil

Eğitimciye dayatılan güvencesiz:
ücretli öğretmenlik.....19

Elmas Kırılbal

Güneşin altındakiler, toprağın üstündekiler.....19

Funda Bakış

Tatil: Dinginliği, içimizde kurabildiğimiz yer.....20

Filiz Gür

'Ayaktadurmaya çalışıyoruz'.....20

Sevim Saylam

Pasaportsuz dünya turu.....21

Ezgi Ergin

FİLM.....22

MEKTUBUMUZ VAR.....23

Savaşa ve NATO'ya
karşı uluslararası kadın buluşması.....24

Howl*'un tarafı

- Savaş gemisi.
- Şehirleri ve insanları yakmaya gidiyor.
- Düşmanın mı bizim mi?
- Ne fark eder ki?

Bu sözler 2004 yılında Hayao Miyazaki'nin yönettiği Yürüyen Şato filminden kısa bir alıntı. Lanetler, büyüler, cinler ve romantizm gibi temalar ön plana çıkıyor gibi görünse de aslında film, savaşın yarattığı yıkımı, işbirlikçilerini ve dönüştürdüklerini akıllıca işliyor. Sunuya bu alıntıyla başlamak istememizin sebebi, içinden geçtiğimiz son birkaç aydır Suriye'de, İran'da, Lübnan'da şehirlerin ve insanların savaş gemilerince yakıldığını canlı kanlı izlememiz ve yakanların da önümüzdeki günlerde kendi yurdumuzda bir araya gelecek olmaları. Buna karşı çıkanların, eleştirenlerin de filmde iki devlet için de savaşmayı reddeden Howl'un ilan edildiği gibi hain ilan edilerek hapsi boylamaları.

Elbette yalnızca karşı çıkanlar demir parmaklıklar ardına terk edilmedi bu süreçte. Ankara'da NATO Zirvesine katılacak olan devlet

yöneticilerinin geçeceği yollar yeniden yapılır, süslenirken halk için Ankara adeta bir açık hava hapishanesine dönüşecek. Bu ülkede her gün tehdit altında yaşamak zorunda bırakılan kadınların, çocukların, LGBTİ'lerin güvenliği için değil; Macron için, Trump için, Meloni ve daha birçoğunun gönlünü hoş, kendilerini de güvende tutmak için harcanacak kaynaklar, harcanıyor da.

Bu zirvenin NATO için bir dönüm noktası olduğu tartışılıyor birçok yerde. Savaş için ayrılan bütçenin artırılması, yeni "düşmanlar", yeni "dostluklar" belirlenmesi... Tabii zirvenin ardından öğreneceğimiz nelerin konuşulduğunu. Bize anlatacaklarından değil, yaşayarak göreceğimizden.

Dergimizde kadınlar; savaşa, patronlara ve temsilcilerine ayrılan kaynakların ve ayrıcalıkların karşısında nasıl yoksullaştıklarını, nasıl insanca yaşam koşullarını kayb ettiklerini ancak buna rağmen nasıl buluşabildiklerini anlatıyorlar.

Bu sayıda hazırladığımız "Faili Meşhurlar"

dosyası ise, sınır ötesinde savaşın mimarı olanların, sınırların içinde kadın cinayetlerinden iş cinayetlerine, toplu katliamlardan devlet şiddetine kadar uzanan suçların ardından nasıl sis olup uçmaya çalıştıklarını anlatıyor.

Savaşa ayrılan her kaynak, içeride kadınların, çocukların, işçilerin ve LGBTİ'lerin yaşamından eksiliyor; onları daha yoksul, daha güvensiz bırakıyor. Aynı düzen, bu yoksulluğun ve şiddetin sorumlularını da görünmez kılmaya çalışıyor.

Yürüyen Şato'daki gibi, savaş yalnızca cephede yaşanmıyor; kentlerin sokaklarına, mutfaklara, iş yerlerine, evlere kadar sızıyor. Bu sayıda bir araya getirdiğimiz yazılar da tam bu yüzden savaşın, yoksulluğun ve şiddetin birbirinden ayrı olmadığını gösteriyor. Çünkü biliyoruz ki şehirleri yakan gemilerle, içeride hayatlarımızı kuşatan eşitsizlikler aynı düzenin eseri. Ve biliyoruz ki buna karşı sözümüzü, dayanışmamızı, mücadelemizi büyütme, birleştirmek tek güvencemiz. İyi okumalar.

*Yürüyen Şato filminin baş karakteri

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Kapak çizimi: Dilan Mine Uğurlu/Ekmek ve Gül | Sunu görseli: Open AI

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık

Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Kürşat Yılmaz

Genel Yayın Yönetmeni: Hakkı Özdal

Sorumlu Yazışları Müdürü: Andaç Aydın Arıdur

Yönetim Yeri: Adres: Gülbahar Mahallesi, Oya Sokak, Tümer Plaza No: 7, Kat: 4
Daire: 9 34394 Şişli/İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaş Dağıtım AŞ **İstanbul Baskı:** Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul
Tel: 0212 682 61 62 **Adana Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA **Ankara Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Saray Osmangazi Mh. Sütçü İmam Sk. 2108 Sk. No: 33 Pursaklar/ANKARA **İzmir Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Metal İşleri San. Sit. 2. Cadde No.93 Kısıkköy, Menderes/İzmir **Trabzon Baskı:** Arslan Güneydoğu Gazetecilik Matbaacılık ve Kağıtçılık AŞ Araklı Yol-gören Mah. Dedekorkut Cad. No: 55 dd Araklı/Trabzon

Ekmeği küçültenle itirazı daraltan aynı düzen

Nuray Öztürk

“Mutlak butlan tartışmalarıyla yoksulluğumuzu unutturmaya çalışıyorlar.”

Son dönemlerde kadınlardan en sık duyduğumuz cümlelerden biri bu oluyor. Arkasından da benzer sözler geliyor: “Bizim meselemiz geçinememek”, “Mutfakta yangın var, onlar başka şeyler konuşuyor.”

Bu sözlerde haklı bir öfke var. Çünkü emekçi kadınlar için yoksulluk, istatistiklerden ibaret değil; her gün yeniden kurmaya çalıştıkları sofrada, ödenemeyen kirada, ertelenen sağlık, eğitim, kişisel harcamalarında yaşanıyor. Bugün kadınların en yakıcı gündemlerinden biri hayat pahalılığı, düşük ücret ve giderek ağırlaşan geçim derdi. Ancak mutlak butlan tartışmalarını ya da son dönemde haklarınıza peş peşe yönelen saldırıları yalnızca «gündem değiştirme» girişimi olarak görmek, yaşananları açıklamaya yetmiyor. Çünkü bugün demokratik haklara yönelik müdahaleler ile emekçileri daha da yoksullaştıran politikalar aynı dönemde rastlantıyla ortaya çıkmış iki ayrı gelişme değil.

Mesele unutturmak değil, razı etmek

Orta vadeli program, kalkınma planları ve sermayenin ihtiyaçlarına göre şekillenen ekonomi politikaları; ücretlerin baskılanmasını, kamusal hizmetlerin daraltılmasını, vergi yükünün emekçilere fatura edilmesini, sosyal hizmetlerin piyasaya devredilmesini, çalışma yaşamının daha da esnekleştirilmesini, ucuz emek rejimini

kalıcı hale getirmeyi hedefliyor. Kaldı ki hedeflerini de büyük oranda gerçekleştirmiş durumda. Bütün bunlar, sermaye açısından maliyetleri düşürmenin; işçiler açısından ise yoksullaşmanın başka bir adı.

Ne var ki böyle bir programın yalnızca ekonomik kararlarla hayata geçirilmesi mümkün değil. İşçiler haklarını aradığında, kadınlar örgütlendiğinde, sendikalar güçlendiğinde ya da toplum demokratik haklarına sahip çıktığında bu programın uygulanması zorlaşıyor. Demokratik haklara yönelik saldırılar ile yoksullaştırma politikaları aynı programın birbirini tamamlayan parçaları olarak karşımıza çıkıyor.

İşte bu nedenle CHP’ye yargı eliyle müdahale veya seçme ve seçilme hakkının, örgütlenme hakkının hiçe sayılması yalnızca siyasal alanı ya da bir partiyi ilgilendiren bir mesele değil. Aynı zamanda düşük ücret ve güvencesiz çalışmanın daha kolay uygulanmasının da zemin taşlarından birini oluşturuyor. Yani mesele unutturmak değil, razı etmek.

Kâr da işsiz sayısı da arttı

Tam da bu günlerde açıklanan 2025 İSO 500 listesi bu açıdan yalnızca sanayinin büyüklüğünü gösteren bir sıralama değil; uygulanan ekonomi programının kimleri, nasıl büyüttüğünü ve bizi neye razı etmek istediklerini de açıkça gösteren bir tablo niteliğinde. Araştırmaya göre sanayinin en büyük 500 kuruluşunda üretime devam ederken, kârlılıkta da yeni-

den yükseliş yaşandı. Buna karşılık aynı şirketlerde çalışan sayısı yaklaşık yüzde 2,5 azaldı. Yani sanayi büyürken istihdam küçüldü. Daha az işçiyle daha çok kâr elde edildi. Şirketlerin kâr marjları enflasyonun üzerine çıkarken, işçi ücretleri enflasyonun altında kaldı. Özetle Türkiye’nin en büyük sanayi kuruluşları üretimlerini, cirolarını ve kârlılıklarını artırırken aynı dönemde binlerce işçi işini kaybetti ya da ücretleri her geçen gün biraz daha eridi.

Kadınlar ise bu tablonun en ağır sonuçlarını yaşayanların başında geldi. Binlerce kadın istihdam dışına düştü. Çünkü patronların “Zor dönemdeyiz” dediği kriz dönemleri kadınlar için düşük ücret ya da işsizlik anlamına geliyor. İşini kaybeden kadın, yalnızca ücretini kaybetmiyor; ekonomik bağımsızlığını, geleceğe dair güvencesini ve çoğu zaman şiddete karşı en önemli dayanaklarından birini de kaybediyor. İşsiz kalan kadınların önemli bir bölümü kayıt dışı işlere, ev eksenli üretime, daha düşük ücretli ve daha güvencesiz çalışmaya itiliyor.

Vestel bunun en görünür örneklerinden biri oldu. İSO 500 listesinde 69. sıraya yükselen Vestel elektronik ve

beyaz eşya fabrikalarında Zorlu Holding CEO’su tarafından Mayıs 2025’te açıklanan 2 bin işçi; son bir yılda tahminen 10 bini aşkın işçi işinden oldu. Türkiye’deki ortalama hane halkı büyüklüğü dikkate alındığında, bu kitlesel işten çıkarma dalgası yalnızca çalışanları değil; aileleriyle birlikte yaklaşık 40 bin insanı doğrudan etkileyen devasa bir sosyo-ekonomik krize dönüştü. “Verimlilik” ve “yeniden yapılanma” söylemleriyle binlerce işçi işinden olurken, bu süreçten en ağır etkilenenlerin başında üretim bantlarında çalışan kadınlar geldi. İşini kaybeden kadınların önemli bir bölümü ya işsiz kaldı ya da

daha düşük ücretli ve daha güvencesiz işlere yönelmek zorunda bırakıldı. Mutfak hesabından çocukların ihtiyaçlarının ertelenmesine, ekonomik bağımsızlığın zedelenmesinden borç yükünün büyümesine kadar bütün yaşamlarını etkileyen bir yoksullaşma süreci yaşadı.

Konveyör’de yaşananlar da farklı değildi. Sipariş daralması ve maliyet gerekçeleriyle yapılan işten çıkarmalarda özellikle kıdemi düşük kadın işçilerin hedef alınması, kadın emeğinin ne kadar kolay gözden çıkarıldığını bir kez daha gösterdi. “Bir aileyiz” söylemiyle yönetilen fabrikalarda kriz dönemlerinin faturası yine kadın işçilere kesildi.

İSO 500 listesinde 141. sırada yer alan Merinos Halı, ek zam ve vergide adalet talebiyle yapılan eylemlere katılan işçileri işten çıkararak sıralamadaki yerini görece korudu.

Aslında tek tek fabrikalara bakmak bile yeterli değil. Tekstil sektöründe yaşanan istihdam kaybı başlı başına önemli bir gösterge. Kadın istihdamının en yoğun olduğu alanlardan biri daralırken bunun anlamı yalnızca üretimin azalması değil; yüz binlerce kadının işsiz kalması, kayıt dışı çalışmaya yönelmesi, daha düşük ücretleri kabul etmek zorunda kalması demek. Ki birçok fabrikada “kapatır giderim tehdidi”, ücretlere zam talebini baskılamak için bir silah olarak kullanılıyor. Listede yer almasalar da Şık Makas ve Digel gibi fabrikalarda yaşanan işten çıkarmalar ve sendikal hak mücadeleleri de bu tablonun parçaları ve kazanım açısından olumlu gelişmelerin yaşanmış olmasını yazı konumuzu dağıtma pahasına not düşelim.

Şirketler listelerde yükselirken çalışma koşulları kötüleşiyor

Metal, otomotiv ve petrokimya sektörlerindeki diğer fabrikalarda da tablo değişmiyor. Üretim artıyor, ihracat oranları büyüyor, şirketler listelerde yükseliyor. Ama aynı dönemde işçiler daha fazla esnek çalışma, daha düşük ücret artışları ve daha ağır çalışma koşullarıyla karşı karşıya kalıyor. Örneğin Bosch başta olmak üzere büyük sanayi kuruluşlarında küçülme, ücret baskısı, taşeronlaşma, esnek çalışma uygulamaları gündeme geliyor.

Nispeten daha küçük fabrikalarda ise işçilerin izin hakları gasbediliyor, izin verilse de izin dönemini belirleme hakkı tanınmıyor. Çalışma koşulları o kadar kötü ki fabrikalarda klima yok, havalandırma yok, işçi sağlığı için gerekli güvenlik önemleri yok, doğru düzgün çıkan bir

yemek bile yok. Bütün bunların üzerine ücretlere zam da yok. Daha fazla üretim için çalışma süreleri, mobbing ve baskı alabildiğince artmış durumda. Petrokimya sektöründe ise Tüpraş, Petkim ve benzeri büyük kuruluşlar yüksek üretim ve kârlılıklarını sürdürürken işçiler açısından değişen bir şey olmuyor; ücretler eriyor, taşeronlaştırma devreye giriyor, çalışma koşulları orada da ağırlaşıyor.

Bütün bu örnekler aynı gerçeği gösteriyor. İSO 500 listesinde şirketler basamak basamak yükselirken, işçi ve emekçilerin yaşamı aynı ölçüde iyileşmiyor. Tersine, büyümenin maliyeti işçilerin, çoğu zaman da kadın işçilerin omuzlarına yükleniyor. Çünkü kadınlar hem ücretli emek sömürsünü yaşıyor hem de

kamusal hizmetlerin tasfiye edilmesiyle büyüyen bakım yükünü üstlenmek zorunda bırakılıyor. Kreşten yaşlı bakımına kadar kamunun çekildiği her alanda bu yük yeniden kadınların omuzlarına bindiriliyor. Bu süreci saray rejiminin ekonomi programı garanti altına alıyor.

Bu nedenle bugün baskılanmaya çalışılan ek zam talebi yalnızca ücretlere yapılacak bir artış talebi ve tek bir talepten ibaret değildir. Her bir fabrika ve iş yerinde farklı yönleri öne çıkabilir ancak vergide adalet istemek de, güvenceli ve güvenli ortamlarda çalışma istemek de, çalışma sürelerinin kısaltılması veya yıllık izin hakkı da, kreş hakkı veya iş yerinde çıkan sağlıklı yemek hakkı da, sendikal hakları savunmak da aynı mücadelenin parçalarıdır. Mesele bu talepler etrafında büyüyen mücadeleleri birleştirmek üzere örgütlülüğü sağlamaktır.

Çünkü aynı düzen hem sofradaki ekmeği küçültüyor hem de o ekmeği büyütmek için mücadele edebileceğimiz alanları daraltıyor. Çünkü sömürü ve yoksullaştırma politikalarının ilk sonuçlarını iş yerinde ve evde kadınlar omuzluyor. Demokratik hakların gerilemesinin ilk sonuçlarını da yine örgütlenme hakkından çalışma yaşamına kadar pek çok alanda kadınlar hissediyor.

O yüzden bugün önümüzde iki ayrı mücadele yok. Bir yanda demokrasi, öte yanda geçim derdi de yok. Soframızdaki ekmeği küçülten düzen ile itiraz etme hakkımızı daraltan düzen aynı. Kadın işçiler için, işçi sınıfı için ek zam ve vergide adalet talebi ile demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi birbirinden ayrı başlıklar değil; insanca yaşayabilmenin birbirini tamamlayan koşullarıdır. Mücadeleyi de tam da buradan, bu bütünlük içinde kurmak gerekiyor.

ISO 500'ün gölgesinde bir yılın faturasası

Merve İlhan
Tuzla-İstanbul

Türkiye'nin 500 Büyük Sanayi Kuruluşu'nun 2025 yılı verileri, bu yıl da derinleşen yoksulluğun Türkiye tablosunu en açık şekilde ortaya koydu. Bu kuruluşların son bir yılda artan kârlarının faturasının kimlere kesildiği bir kez daha görüldü.

Milyarlık kârlar karşısında 'açlık sınırının altında' eriyen hayatlar

Tuzla'da bulunan Konveyör fabrikası da bu gerçekliğin 500 örneğinden yalnızca biri. Konveyör, bu bir yıl içinde net satışlardan öz kaynak büyüklüğüne kadar birçok kalemde milyarlar seviyesinde büyüyerek, işletme sayısını artırarak ilk 500'deki yerini aldı. Konveyör patronunun işte bu milyarlar ile ifade edilen kârı karşısında Konveyör işçileri ise açlık sınırının altında ücretleriyle, insanlık dışı çalışma ve yaşam koşullarıyla karşı karşıya kaldı.

Açlık sınırının altında ücret alan ve çoğunlukla kadın işçilerin çalıştığı Konveyör'de geçen bir yılı daha özel ele alacak olursak; bu Türkiye tablosu içerisinde Konveyör işçilerinin mobbingden ücret

ISO 500 listesine giren Konveyör kârını büyütürken, kadın işçiler açlık sınırının altındaki ücretlere, eşitsizliğe ve güvencesizliğe karşı insanca yaşam talep ediyor.

eşitsizliğine, işsizlik tehdidinden güvencesizliğe kadar katlanarak süregelen birçok sorunundan bahsedebiliriz.

İnsanca yaşayabileceğimiz, eşit işe eşit bir ücret

10 yıldır Konveyör'de çalışan bir kadın işçi, erkek işçiler ile aralarında ücret eşitsizliği olduğunu ve bu eşitsizliği dile getirdiklerinde kendilerine kapı gösterildiğini söylüyor: "Geçen sene de zamlar açıklandığında aynı tezgahta çalışan erkek işçi arkadaşımın aramdaki ücret farkını gördüğümde gidip konuşmuşum. Zaten hiçbirimize hak ettiğimiz verilmiyor ama neden her seferinde az ücret verilen biz kadınlar oluyoruz, diye sordum.

'Beğenmeyen çalışmasın' diyerek bizleri hem işsizliğe mahkum ediyorlar hem de yılların emeğini onlara bırakalım istiyorlar. Ama benim sorumun cevabı bu değil. Biz kadın işçilere açıklama yapma ihtiyacı bile duymuyorlar. Halbuki burada kadınlar olarak daha çoğuz. Çalışmaya gelince bizleri işe alıyorlar ama çalıştığımızın karşılığını isteyince de bizleri güvencesizlik ile karşı

karşıya bırakıyorlar. Bu sene de olan aynı durum. Ama artık her şey daha pahalı, yaşamak daha zor. İşsizlikle savaşmak da zor, bu üç kuruş ücretle geçinmek de. Biz hakkımız olanı istiyoruz sadece. Aynı işi yapıyorsak kadın-erkek fark etmeksizin aynı ücreti alabilmek yetmez, insanca yaşayabileceğimiz bir ücret almak istiyoruz."

'Kışı karanlıkta ve soğukta geçirdik'

Konveyör'ün artan kârına karşılık, geçen bir yılı nasıl geçirdiklerini konuştuğumuz bir arkadaşımız, en temel ihtiyaçlarını bile karşılayamadıklarını anlatarak; peş peşe gelen fatura kesinti mesajlarının bu tabloyu en net şekilde ortaya koyduğunu söylüyor: "6 yıldır burada çalışıyorum. Çoğu kadın arkadaşımız benden de zor durumda. Benim de bakmakla yükümlü olduğum bir ev ve geleceğini düşünmek zorunda olduğum çocuklarım var. Eşim ve ben çalışıyoruz sadece. Eşim de asgari ücretin biraz üzerinde alıyor, ben de. Maaş yatınca geçen sene kıstığımız şey mutfak masrafı ya da çocukların giyimi, okul ihtiyacı oluyordu. Yani en temel ihtiyaçlar. Ama aylar geçtikçe baktık ki o da yetmiyor. Elimize geçen, her seferinde eriyor. Kirayı bir ay bekletelim de çocukların ihtiyaçlarını görelim dedik. Ev sahibinden ikaz yedik. En azından barınalım dedik, sonra da bütün kışı soğukta, yer yer de karanlıkta geçirdik. Ardi ardına gelen fatura kesinti mesajları ile ne hastalıklar peşimizi bıraktı ne de alacaklılar. Şimdi bize fabrikada her zam dönemi geldiğinde 'Biz bir aileyiz, bu zor koşulları birlikte atlatacağız' diyebiliyorlar. Soruyorum; bu nasıl bir aile ki biz işçiler gece gündüz çalışıp insanca şartlarda yaşayamazken patronumuzun evinin ışıkları asla sönmüyor? Bu nasıl bir aile ki patronumuz yazın asla terlemiyor, kışın asla üşümüyor? Ama biz işçilere gelince alın terimiz bile verilmiyor? Böyle aile olmaz. Bizden aldıkları ile işte böyle servet içinde yüzmeye devam ediyorlar."

'KONFEST değil, zam istiyoruz!'

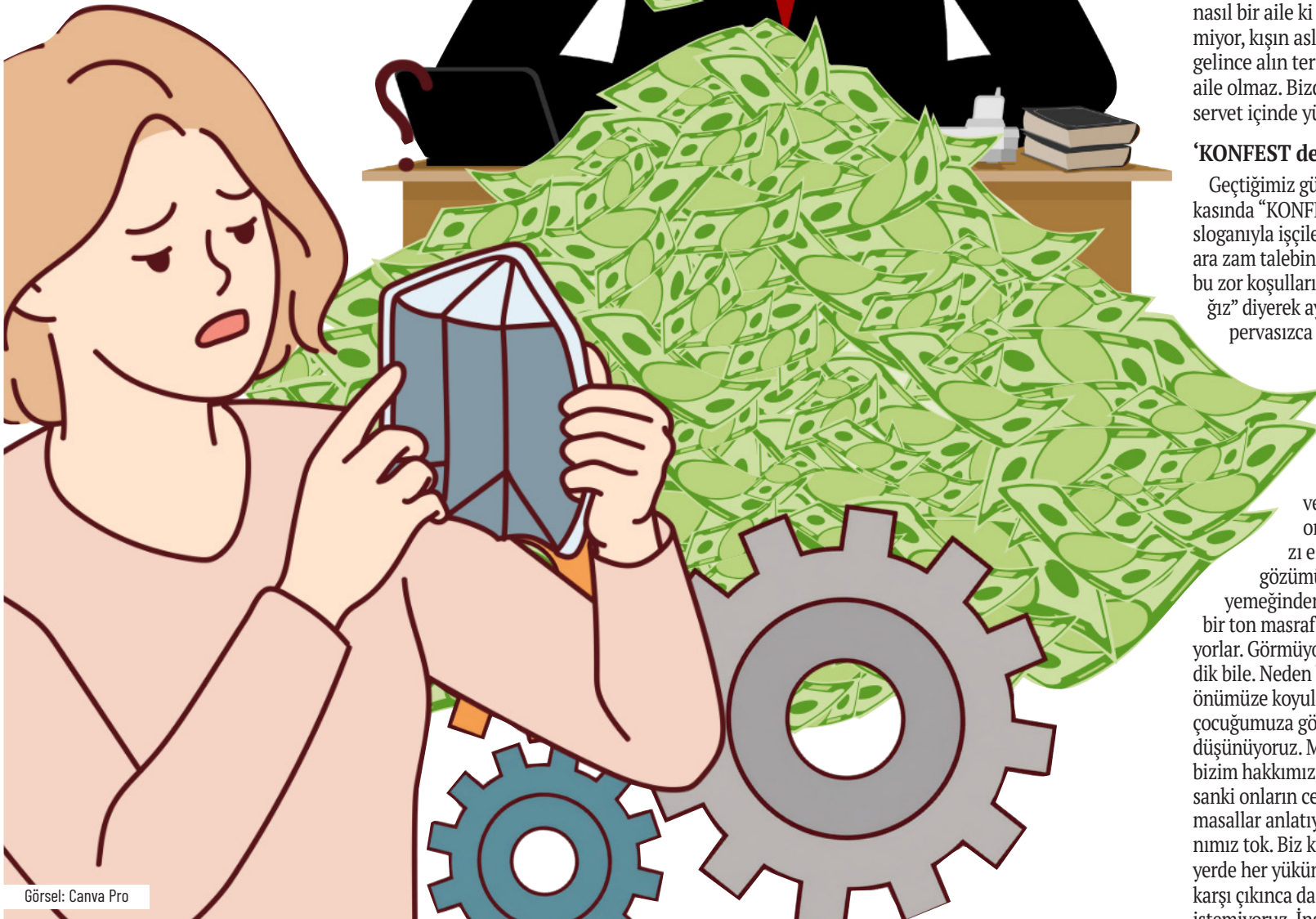
Geçtiğimiz günlerde Konveyör, her fabrikasında "KONFEST - Seninle Tamamlanır" sloganıyla işçilere eğlence düzenledi. İşçilerin ara zam talebine karşı ise, "Biz bir aileyiz ve bu zor koşulları hepimiz ile birlikte atlatacağız" diyerek aynı oyalama taktiklerini daha pervasızca kullandı. "Bu kadarının da

artık olmayacağını" söyleyen başka bir kadın işçi ise öfkesini şu sözlerle dile getiriyor: "Ya biz 'Evimize ekmeğe götürüyoruz'

diyoruz, 'Hakkımız olanı verin' diyoruz. 'İstemeyene kapı orada' diyorlar. Bizden hakkımızı esirgeyenler, bizden aldıklarını gözümüze bir kez daha sokmak için

yemeğinden içmesine, müziğinden süsüne

bir ton masraf ile bize güya eğlence düzenliyorlar. Görmüyorlar mı, çoğumuz eğlenemedik bile. Neden biliyor musunuz? Çünkü biz önümüze koyulan kuruyemişi bile evimizde çocuğumuza götürüyoruz. O an bile bunu düşünüyoruz. Madem bu kadar paranız var, bizim hakkımızı verin. Bize vermeyip, yine sanki onların cebinden çıkıyormuş gibi bize masallar anlatıyorlar. Bizim masallara karnımız tok. Biz kadınlar iş yerinde, evde, her yerde her yükün bizim sırtımıza bindirildiği, karşı çıkanca da kapının gösterildiği bir hayat istemiyoruz. İnsan gibi yaşamak istiyoruz."

Bizim failimiz gerçekten kim?

Av. Elif Ergin

“Olay hakkında soruşturma başlatıldı”, “Konuya ilişkin araştırmalar devam ediyor”, “Bakanlık müfettişleri iş yerinde inceleme başlattı”, “Kazaya ilişkin bilirkişi raporu bekleniyor”, “Olay anının görüntüleri savcılık incelemesinde”, “Valilikten basın açıklaması”, “Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından yapılan açıklamaya göre...”

Neredeyse her gün haberlerde yer alan, kamuoyunun gündemine gelen olaylara ilişkin ezbere sayabileceğimiz cümleler bunlar. Sadece başlıklar, işten atılanlar, yaralananlar ve ölenler değişiyor; aynı cümlelerle ifade edilen bu olaylar hayatımızın tam ortasında yaşanıyor. Hepimizin bildiği, hatta “Aman, kimi kime şikayet edeceksin?” türünden sözlerle nedenlerinin çarşı pazar sohbetlerinde bile bütünlüklü biçimde ortaya konduğu; televizyon yorumcularına taş çıkartacak şekilde değerlendirebildiğimiz olaylar bunlar. Ama bir türlü sorumluları hakkında gerçek ve kesin sonuçların elde edilemediği, haliyle dosyaların mağdurlarının dört başı mamur şekilde adaletle erişemediği, soru işaretlerinin karanlık kuytularda kaldığı dosyalardan bahsediyoruz.

Kalın kapak kartonların içindeki kağıt tomarları. Bir gün mesaiye gidip iş yerinde patlamada ölen genç kadın. Bir sabah evden çıkıp bir daha eve dönemeyen baba, bir yangın gecesinin sabahına varamamış bir anne ve kızı... Kağıt tomarlarında ifade buluyor işte hayatlarımız.

Sisin içinde meçhule karışanlar

Bizim ülkemizin toplumsal hafızasında, “faili meçhul” tanımı gazeteci, siyasetçi, yazar vb. sıfatlarla eşleştirilir. Hani bir takım tehlikeli ilişkiler içine düşmüş ya da hedef gösterilmiş olanlar, kamuoyunun yakından tanıdığı isimler... Tehlikeli ilişkiler, suç ağları bir sis bulutu gibidir hatta. Failler de o sis bulutunun içinde dolanıp durarak meçhule karışır. Ya da en hızlı gözden çıkarılabilecek bir isim sisten dışarı, kamuoyunun gündemine doğru haber başlıklarıyla birlikte iteklenir.

Oysa gündelik hayatını kendi halinde sürdüren, yani “birtakım tehlikeli ilişkiler” içinde olmayan işçi, kadın, öğrenci, emekli,

memur gibi “sıradan” insanların başına gelen işlerin sorumluları da sisin içinde dolana dolana meçhule karışıyor. Kimyasal madde üretim tesisinde patlama, otelde yangın, demiryolunda kaza, press makinesinde arıza, asansörde sıkışma, sokak ortasında kadın cinayeti, kaybolan minik kız çocuğu...

Mutfak temizliğinde, meyve sebze yıkamada kullandığımız karbonat nasıl ki sodyum, hidrojen, karbon ve oksijen elementlerinden oluşan, bazik özellik gösteren, suda kolay çözünen beyaz kristal yapılı bir toz ise, bu sisin de bir bileşeni var. Kimyasal değil, toplumsal. Haksızlığı görünmez kılan, sistematik hale getiren ve bu sistematığı koruyan siyasal, ekonomik ve hukuki ilişkiler yani. Üstelik bizim sis, bazik değil rejimsel özellik gösterir; öyle su gibi yazılmış dilekçelerle çözünmez, sömürü ve rant yapıdır.

Bu yasalar bir tek Fatmalara mı işliyor?

Varsayalım ki uzun yıllar boyunca içinde bir tomar kağıdın biriktiği kalın kapaklı bir dosya için ilgili bakanlık devreye girdi. İhmaller zincirindeki en vazgeçilmez halkalar koparıp sunuldu yargıya. Peki ya dosya haline gelmediği için şükrederek sürdürülen hayatların güvencesizliğine ne diyeceğiz? Neden hâlâ bir üniversiteli kadından bir gün haber alınmasa Gülistan ismi yankılanıyor kulaklarımızda?

Diyelim işine haksız yere kod 46 ile son verilmiş bir kadın işçinin oynanmış gururu, birikmiş emeği iş mahkemesinden tomar tomar kabardı gitti bölge adliye mahkemesinin raflarına. Yıllar yılı sonra döndü geldi dosya, “Haklıdır kadın işçi” kararı ile. Peki ya emeğinin karşılığı böyle bir dosya haline gelip de yıllarca kabar kabar kabarmasın diye mesaide en güvencesiz koşullara “peki” demek zorunda kalanı ne yapacağız? Neden ne zaman bir işçi kadın işten çıkarılsa “Bu yasalar bir tek Fatmalara mı işliyor?” sorusu çınlıyor fabrikaların önlerinde?

Sis sistematik

Çünkü bizim sis bu aralar pek bir

koyu, pek bir sis-tematik. Emek sömürüsü yoğunlaştıkça da koyulaşacak. Çünkü sermaye sistematığı emek gücünü boyunduruk altında tutmak için giderek daha fazla otoriterleşme eğiliminde. Emeğiyle geçinenlerin bütün bir hayatı işte bu otoriterleşmenin kışkacında, sisinin içinde giderek daha güvencesiz hale geliyor. Güvencesizlik demek ise haksızlığa maruz kalındığında, hesap vermesi gerekenlerin koyulaşan sisin içinde gizlenmesi demek. İçinde yaşadığımız ve hayatımızın maddi manevi her alanını, her salisesini şekillendiren sermaye rejimi/sistemi haksızlıkların gerçek sorumlularını gizlemek zorundadır. Toplumsal ve herkese dair olan olayların tekil dosyalar olarak kalması böylece kolaylaşır.

Dünyanın en meşhurları geliyor, boya badana şart

Uğranan şiddetin, sömürünün, haksızlıkların faileri meçhul değil çok meşhur. Bu yalnızca bizim ülkemize özgü değil. Kapitalizmin hüküm sürdüğü dünyanın her yanında böyle. Şimdilerde NATO’nun zirvesi bizim ülkemizde gerçekleşiyor. Yani bütün dünyanın en meşhurları.

Onlar savaşlara “istikrar operasyonu”, işgallere “güvenlik”, silahlanmaya “caydırıcılık”, halkların yoksullaşmasına “zorunlu ekonomik tedbir”, demokratik hakların budanmasına ise “olağanüstü güvenlik ihtiyacı” diyebilir. Tıpkı fabrikalarda yaşanan ölümlere “kaza”, kadın cinayetlerine “münferit olay”, işten atmalara “işveren tasarrufu” denmesi gibi.

Çünkü sermayenin düzeni tüm dünyanın tüm üretim ilişkilerini, tüm boyutlarıyla düzenliyor. NATO zirvelerinde alınan kararlarla, bir fabrikada umursanmayan iş güvenliği birbirini içeriyor. Tıpkı Ankara OSTİM’de yaralanan, ölen MESEM’li gençler daha iyi koşullarda yaşasın, okusun, çalışsın diye harcanmayan paraların aynı kentte NATO güzergahlarında boya badanaya harcanması gibi.

Dünya meşhurlarının güvenliği ve göz zevkleri için gösterilen bu hızlı özenin, her gün iş cinayetlerinde, kadın cinayetlerinde, çocukların istismarında ve emek sömürüsünde bahsinin dahi geçmemesi gibi.

Bu sayının dosyası, yeniden açılan kadın cinayeti dosyalarından, etkin soruşturulmayan ihmallerden savaş politikalarına kadar uzanan geniş bir hatta aynı soruyu soruyor: Bizim failimiz gerçekten kim? Sorunun yanıtı sisin içinde meçhule karışmayacak kadar ayan beyan, hayatımızın orta yerinde!

Faili meşhurlar

Görsel: Open AI

SUNU

Bazı suçların faileri hiçbir zaman “meçhul” değildir. Sadece kalın bir sisin ardına gizlenirler. Kimlerin, kimler tarafından korundugu; hangi dosyaların, hangi saikle yıllarca rafta bekletildiği; hangilerinin ise birkaç gün içinde sonuçlandırıldığı herkesin gözü önünde yaşanır. Adalet, ezilenlerin baskısı olmadan “ayrıcalıkların adaleti” olarak faileri güçlendiren sisi kalınlaştırır, güçlendirir. Dosyamızda devlet-sermaye ilişkileri çerçevesinde bu sisin kimi, ne için gizlediğini; işçi ve emekçi kadınların “Bu düzen değişmez, bu sis dağılmaz” sözlerine karşı Türkiye’de ve dünyada nasıl bir mücadele hafızası oluşturduğunu inceliyoruz.

Fotoğraf: Ekmeç ve Gül

'Ayrıcalıklıların' adaleti halk için ölüm demek

Cemre Kavuker

Geçtiğimiz haftanın en önemli gündemlerinden biri, Deniz Göktaş'ın yeni yayınladığı gösterisi oldu. Göktaş gösterisinde mizahı zekice kullanarak Türkiye gündemine ilişkin güzel değerlendirmelerde bulundu. Tabii sonrasında da çeşitli erişim engelleri ve soruşturmalar yaşandı. Göktaş, gösterisinde bize bir şey hatırlattı. Erdoğan'ın ne kadar iyi bir baba olduğundan bahsetti. Bu kısım bizim için önemli. Erdoğan'ın belediye başkanlığı döneminde, 1998 yılında, oğlu Burak Erdoğan ses sanatçısı Sevim Tanürek'e çarparak hayatını kaybetmesine neden olmuştu. Bu yaşananların sonunda Burak Erdoğan suçsuz bulunmuştu. Aradan geçen 30 yılda yaşanan olaylar, isimler değişti ancak cezasızlık kültürü değişmedi. Bunun en somut örneğini kızının trafik kazasında bir gencin ölümüne neden olması sonucu cezaevinde olduğunu duyuran Kerem Kınık'ta gördük. Kızı suçlu olduğu için cezaevinde ama tek suçlu o değil(!), babası öyle söylüyor. Ölen de öldüren kadar suçlu diyor Kınık. Yani bu memlekette trafik kazasında öldüğümüzde de suçlu ilan edilebiliyorsunuz.

Bu iki örnekten de gördüğümüz şey ortada. Bugün bu ülkede adalet terazisi, kimin ne kadar parası olduğuna, arkasında hangi bürokratin, hangi tarikatın ya da hangi siyasetçinin durduğuna göre ağır geliyor. Bir tarafta lüks araçlarıyla, çakarlı oto-

mobilleriyle hiçbir şeyin olmayacağından emin olarak hareket edenler, diğer tarafta ise en temel insan hakkı olan yaşam hakkı ellerinden alınan, adliye koridorlarında adalet dilenmeye zorlanan işçiler, emekçiler, kadınlar ve gençler var. Suçlunun kim olduğu açıkça ortadayken "adalet" diye bağırınlar ama buna rağmen adaletin gelmesi için mücadele etmekten, sesini çıkarmaktan başka çaresi olmayanlar... Üstelik bu "ayrıcalıklı" sayılanlarla hayatın her alanında karşılaşabiliyoruz. Biraz hafızamızı kurcalayıp ülkede ölmenin dahi adil olmadığı olaylara bir bakalım.

İzmir: Özelleştirme ve kâr düzeni can aldı

Sermaye düzeni ve onun koruyucuları, kâr hırsları uğruna kentleri, yolları ve yaşam alanlarını birer mayın tarlasına çevirirken; faturayı her seferinde bu halkın çocukları canlarıyla ödüyor. Örneğin, İzmir Konağ'ında yaşanan elektrik katliamı, kamusal hizmetlerin piyasalaştırılmasının en net sonucu olarak hafızalardaki yerini koruyor. Hatırlayalım, 2024 yılında Özge Ceren Deniz ve onu kurtarmaya çalışan İnanç Öktemay, sağanak yağış altında sokaktaki su birikintisine bastıkları anda şebekeden sızan elektrik akımına kapılarak hayatlarını kaybetmişlerdi. Olayın hemen ardından hazırlanan bilirkişi raporları, katliamın göz göre göre geldiğini ortaya koydu. GDZ Elektrik firmasının kabloları mevzuatın öngördüğü derinliğe gömmediği, İZSU'nun da mazgal yapımı sırasında bu ölümcül kabloları daha da yüzeye çıkardığı ortaya çıktı. İki kurumun ihmal zinciri yüzünden güpegündüz yaşanan bu cinayetin mahkeme süreci ise diğer davaların bir benzeri gibiydi. İlk etapta yerel mahkeme 30 sanığa

cezalar verdi ancak geçtiğimiz mayıs ayında son tutuklular da serbest bırakıldı.

Çorlu: Kamunun ihmali katliama neden oldu

Bu cezasızlığın en somut örneklerinden bir diğeri de Türkiye'de yaşanmış en büyük tren kazalarından biri olan Çorlu Tren katliamında görüldü. 2018'de Üzünköprü-Halkalı seferini yapan yolcu treni, TCDD'nin ihmalleri neticesinde rayların altındaki menfezin boşalması sonucu devrildi. Yaşanan bu olayda 7'si çocuk 25 kişi hayatını kaybetti, 300'den fazla kişi yaralandı. Olayın yaşanmasının ardından menfez bakımının yapılmadığı, yeterli yol bekçisinin çalıştırılmadığı ortaya çıktı. Kaza sonrası yargılama sürecinde adalet isteyen aileler hedef gösterildi. Yaşanan bu sürecin sonunda 2024 yılında dönemin TCDD 1. Bölge Demiryolu Bakım Müdürü Mümin Karasu'ya 17 yıl 6 ay, Bölge Müdürü Nihat Aslan'a 15 yıl gibi hapis cezası verildi. Böylece Türkiye tarihinde ilk kez bir kamu davasında ana pozisyonlarda çalışanlar tutuklanmış oldu. Ancak dönemin TCDD Genel Müdürü dosyaya dahil bile edilmedi.

Dilovası katliamı:

Asıl sorumlular hesap verdi mi?

Kamu görevlilerinin yargılanmasından söz ettiğimizde geçtiğimiz hafta önemli bir gelişme yaşandı. 2025 yılının kasım ayında Dilovası'nda bir parfüm fabrikasında yaşanan patlama sonucu üçü çocuk yedi işçi hayatını kaybetmişti. Çalışma Bakanlığı müfettişlerinin, yerel idarelerin ve belediyenin gözü önünde işletilen bu yerde işçiler bile ölüme mahkum edildiler. Davanın iki duruşmasında kamu görevlilerine ilişkin bir yargılama olmasa

da ailelerin başlattığı adalet nöbetinin ardından belediye yetkililerine yönelik operasyon sonrası yedi kamu görevlisi tutuklandı. Ancak hâlâ göz göre göre bu işletmenin varlığına izin veren asıl sorumlu kamu görevlileri yargılama sürecine dahil edilmedi.

Adaletsizlikler sadece kamunun ya da sermaye sahiplerinin dahil olduğu olaylarda olmuyor. Halk içinde "dayı" olarak tabir edilen tanıklara sahip olmak, suçlu olsanız da yargılanmanızı önleyebiliyor. 2022 yılında arkadaşıyla scooter sürerken eski Nizip Belediye Başkanı AKP'li Mehmet Sarı'nın 17 yaşındaki yeğeni Ezgi Alya Yiğit hayatını kaybetti. Dava sürecinde olayın gerçekleştiği caddeye ait kamera görüntüsünün bulunamadığı iddia edildi. Şehrin göbeğinde, 100 kilometrenin üzerinde hızla ehliyetsiz araç kullanarak cinayet işleyen fail dışarıda sosyal medya videoları çekip aşırı hız paylaşımları yapmaya devam ederken, mahkeme salonları tanıkların yeniden dinlenmesi talepleriyle, bitmek bilmeyen ertelemelerle acılı aileyi oyalamaya devam ediyor.

Tüm bu davaların ortak noktaları var. Sorumluların gerçek anlamda yargılanmaması, bilirkişi raporlarının ilk etapta hep güçlüyü koruyacak şekilde ortaya çıkması. Tüm sanıkların serbest bırakılması ya da dava süreçlerinin uzatılması da bunlara eklenebilir. Ancak bunların karşısında hafızalarımıza yer edinen başka şeyler de var. Ailelerin, kamuoyunun adalet mücadelesi. Sadece yakının kaybedenlerin değil, tüm toplumun bu davalara sahip çıkması. Bu olmadığında ise mahkeme koridorlarında kazanan "ayrıcalıklıların" adaleti olması.

Fotoğraf: Evrensel

Hakikatin üzerindeki örtüyü kadınlar aralıyor

Av. Sevil Aracı

Bazı cinayetler yalnızca bir insanın yaşamını sona erdirmez. Gerçeği de öldürmeye çalışır. Önce deliller karartılır, tanıklar susturulur. Gazeteler birkaç gün yazar, ardından ekranlar başka bir gündeme döner. Dosya rafa kaldırılır. Zaman geçtikçe toplumun hafızası da aşınır. İşte bu yüzden "faili meşhur" cinayetlerde mücadele ölümden sonra başlar.

Bu ülkede faillerin iktidar sahipleri veya onlara yaslananlar olduğu durumlarda en sık duyduğumuz cümlelerden bazıları şunlardır: "Boşuna uğraşıyorlar. Kimse hesap vermez. Devlet isterse dosya kapanır. Mafyayla, siyasetle kim mücadele edebilir?"

İlk bakışta sadece umutsuzluğun ifadesi gibi görünen bu sözler, aslında cezasızlığın en güçlü dayanaklarından biridir. Çünkü cezasızlık yalnızca mahkeme salonlarında kurulmaz; toplumun adalete olan inancı aşındırılarak da inşa edilir. İnsanlara

hiçbir şeyin değişmeyeceği fikri kabul ettirildiğinde, hakikatin peşinden gideceklerin sayısı azalır. Sessizlik, failin en güvenli sığınağı haline gelir.

Oysa Türkiye'nin yakın tarihi, özellikle kadınların ördüğü mücadele, bu klişe cümlelerin tam tersini söylüyor. Kadın hareketi yıllardır yalnızca cinayetlerin değil, unutturmanın, üstünü örtmenin, çarpıtmanın da karşısında duruyor.

Çünkü, biliyoruz ki kadın cinayetleri «münferit» olarak görüldüğü ve altındaki sistematik yön göz ardı edildiği ölçüde cezasız bırakılma ihtimali de güçleniyor. Hiçbir kadın yalnızca bir erkeğin "öfkesiyle" öldürülmüyor; onu koruması gereken mekanizmaların işlememesi, şiddeti bireysel bir meseleye indirgeyen siyasal akıl ve cezasızlık kültürü, bu cinayetlerin ortak zeminini oluşturuyor.

"Aileyi koruma" adı altında kadının yaşamını ikinci plana atan politikalar, şiddeti önlemek yerine çoğu zaman onu görünmez kıyor. "Evine dön", "kocanla barış", "çocukların için sabret" denilen her kadın şiddetten korunma hakkında mahrum bırakılmış oluyor.

Ayşe Tuba Arslan cinayeti bunun en acı örneklerinden biri. Ayşe Tuba, öldürülmeden önce tam 23 kez devlet kurumlarına başvurdu. Tehdit edildiğini anlattı, koruma istedi, şikayetçi oldu. Ölümünden yalnızca iki buçuk ay önce mahkemeye verdiği dilekçede şu soruyu soruyordu: "Benim ölümüm gerçekleştikten sonra mı bana yardım edeceksiniz?"

Bugün o cümle yalnızca Ayşe Tuba'nın değil, göz göre göre öldürülen yüzlerce kadının ortak sorusu olarak hafızamızdaki yerini koruyor.

Anayasa'nın, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerin ve İstanbul Sözleşmesi'nin devlete yüklediği sorumluluk açıktır: Yaşam hakkını, şiddet riski altındaki kadınları etkin biçimde korumak, etkili soruşturma yürütmek ve failleri cezalandırmak.

Ancak yıllardır tanık olduğumuz şey bunun tam tersidir. Koruma kararları uygulanmıyor. Deliller zamanında toplanmıyor. Şüpheli kadın ölümleri hızla "intihar" denilerek kapatılmak isteniyor. Kadınların yardım çağrıları ise çoğu zaman yanıtız

bırakılıyor.

İşte tam da bu noktada Şule Çet dosyasını, mücadelemizin ne kadar etkili ve sonuç alıcı olduğunun en çarpıcı örneklerinden biri olarak hatırlamakta fayda var.

Gerçeği ortaya çıkartan kadınların ısrarlı mücadelesi

Şule Çet'in ölümünün hemen ardından ana akım medya genç bir kadının ölümünü değil, yaşam tarzını tartışıyordu. Ölümün nasıl gerçekleştiği değil, Şule'nin «iffeti» sorgulanıyordu. Soruşturmanın ilk aşamasında şüpheliler serbest bırakıldı. Dosya, başka birçok kadın ölümü gibi «intihar» olarak kapatılmak istendi. Ama kapatılmadı. Çünkü kadınlar dosyanın peşini bırakmadı.

Üniversitelerde imza kampanyaları düzenlendi, duruşmalar takip edildi, bilirkişi raporları tartışıldı, medyanın kullandığı cinsiyetçi dil teşhir edildi. Ailenin adalet mücadelesi binlerce kadının mücadelesine dönüştü. Sonunda mahkeme, olayın intihar değil, cinayet olduğunu kabul etmek zorunda kaldı.

Şule Çet davasında gerçeği ortaya çıkaran yalnızca bilirkişi raporları değil; kadınların bitmeyen ısrarıydı. Yargılama sonunda verilen karar da yalnızca iki sanığın mahkumiyetinden ibaret değildi. Kadınların şüpheli ölümlerinde "intihar deyip geçme" alışkanlığına karşı önemli bir hukuki eşik oluştu. Bu nedenle Şule Çet davası, kadın dayanışmasının cezasızlık politikası karşısında nasıl dönüştürücü bir etkisi olabileceğinin de simgesi oldu.

Gülistan Doku dosyası da bize başka bir gerçeği gösteriyor. Hakikat bazen yıllarca karanlıkta bırakılabilir. Ama onu arayanlar vazgeçmediği sürece karanlık sonsuza kadar sürmez. Aynı durum bugün Rojin Kabaiş için de geçerlidir.

Kadınlar kendi tarihini yazıyor

Kadınların ısrarlı mücadelesinin tek sonucu kadın cinayeti davalarından değil

elbette. Hatırlayalım; 2016 yılında çocukların kendilerini istismar eden erkeklerle evlenmeleri halinde cezalarının ertelenmesini öngören yasa önergesi, bir gecede binlerce kadının sokaklara çıkmasıyla geri çekildi. Bu, örgütlü mücadelenin siyasal iktidarın en güçlü görünen adımlarını bile durdurabileceğinin kanıtıydı. Aradan geçen on yıl boyunca sayısız kez iktidar tarafından gündeme getirilmek istenilirdiyse de kadınların örgütlü tepkisi nedeniyle hâlâ bu yasal düzenleme yapılamadı.

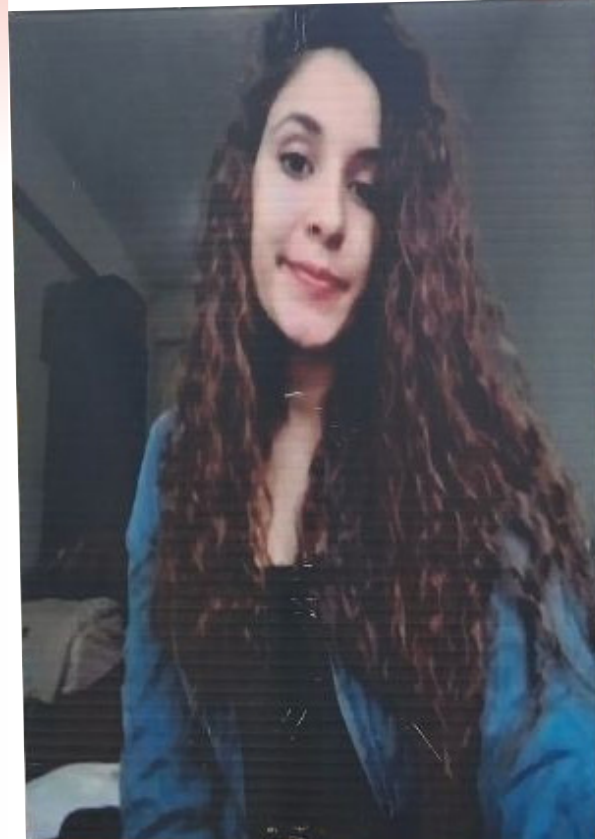
Kadınlar yıllardır yalnızca mahkeme salonlarında değil; meydanlarda, üniversitelerde, fabrikalarda, mahallelerde; şiddeti meşrulaştıran, istismarı olağanlaştıran politikalara boyun eğmeyeceklerini söylüyor. Faili meşhur cinayetlerin karşısında mücadele edenler de kendi tarihlerini yazmaya devam ediyor. Bu tarih; Cumartesi Anneleri'nin Galatasaray Meydanı'nda yıllardır kayıplarını arayan inadını, adliye koridorlarında birbirine omuz veren kadınların dayanışmasını, duruşma salonlarında "Bir kişi daha eksilmeyeceğiz" diyenlerin sesini yazıyor.

Bir şeyler değişiyor

Elbette her dava kazanılmadı. Her fail cezalandırılmadı. Her dosya aydınlatılmadı. Ama hiçbir mücadele de boşa gitmedi.

Faili meşhur cinayetlerde mücadele bazen faili mahkum ettiriyor, bazen soruşturmayı yeniden açtırıyor, bazen yeni içtihatlar yaratıyor, bazen de yalnızca dosyanın unutulmasını engelliyor. İşte tüm bunlar "hiçbir şey değişmedi" demeye izin vermiyor.

Bu ülkede adalet kendiliğinden gelmiyor. İsrarla talep ediliyor, çağrılıyor, zorlanıyor ve en çok da kadınların omuz omuza yürüdüğü mücadeleyle büyütülüyor. Bu yüzden, faili meşhur cinayetlerin tarihine yalnızca failler değil; hakikatin üzerindeki örtüyü her defasında biraz daha aralayan kadınların inadı da yazılıyor. Çünkü cezasızlığın karşısında en büyük güç, hukuku harekete geçiren örgütlü mücadele oluyor.

Düzenin temsilcileri ne zaman geri adım atar?

Rojda

Marx ve Engels, Komünist Manifesto'da "Şimdiye kadarki bütün toplumların tarihi, sınıf mücadeleleri tarihidir" der. Bu cümle yalnızca geçmiş değil, bugün yaşadıklarımızı da kısaca özetliyor. Dünyanın farklı yerlerinde ortaya çıkan protestolar, ekonomik eşitsizlikler, yoksulluk, yolsuzluk ve siyasal krizler karşısında işçi ve emekçilerin yaşadıklarının ve mücadelesinin nasıl ortaklaştığını gösteriyor. Bu yazıda konuşmak istediğimiz halkların yaşadığı sorunlara kitlesel bir biçimde tepki verdiğinde nasıl sonuçlar elde edilebildiği, birlikteliğimizle neler yaratabildiğimiz. Yani bu mücadelede kazanabilmek için gerekli olan yolun ne olduğu. Takvim yapraklarını biraz geriye doğru çevirelim.

Tunus: Yasemin Devrimi

2010 senesinin aralık ayında bugün Yasemin Devrimi olarak andığımız, sonrasında Arap Baharı'nın tetikleyicisi olacak olan protestolar başladı. Bunu hazırlayan koşullar ise şaşırtıcı derecede tanıdık. O dönem Tunus 23 yıldır aynı isim tarafından yönetiliyordu: Zeynel Abidin Bin Ali. Bölgedeki diğer ülkelerle karşılaştırıldığında Tunus daha zengin ve stabil gibi görünse de işsizlik, enflasyon, insan hakkı ihlalleri ve yolsuzluk gibi pek çok sorun hayatın gerçekleriydi. Bir gün seyyar tezgahında meyve satan Muhammed Buazizi'nin tezgahına polisler rüşvet vermeyi reddettiği için el koyuldu. Ekmegini kazanmaya çalışırken yaşadığı bu onur kırıcı muamelenin üzerine valilik kendisiyle görüşmeyi reddedince Buazizi, devlet binasının önünde kendini yaka-

rak intihar etti. Olayla ilgili haberlerin medyada yayınlanması engellenmek istense de bu mesele büyük bir halk hareketliliğinin fitilini ateşleyecekti.

Günlerce süren protestolarda kayda geçmeyen vakalarla birlikte 300'den fazla ölü ve 2 binden fazla yaralı olduğu söylendi. Bu eylemlilikler sadece Buazizi'nin ölümüne tepki göstermek için değil, kötü hayat koşullarına karşı bir isyan, bu düzenin değişmesi için yapılmış bir direnişti. Tüm bunların ardından bir ay içinde Bin Ali hükümetini dağıttı ve OHAL ilan etti. Ardından da ülkeden kaçarak Suudi Arabistan'a gitti; istifası duyuruldu. Yasemin Devrimi, göstericiler ve siyasi parti temsilcileri arasında kadınların büyük bir yer tutması bakımından özgün bir nitelik taşıyordu.

Her ne kadar taleplerin temelinde kadın hakları yer almasa da sonrasında hazırlanan anayasada kadınlara yönelik yeni düzenlemeler getirildi. Bunların hayata yansması hâlâ tartışmalı olsa da o günden aldıkları güçle bugün mücadelelerini sürdürmeye devam ediyorlar. Üstelik bunu doğrudan siyasetin bir parçası olarak yapıyorlar. Yasemin Devrimi öncesinde kadınların, siyasi partilerin seçim listesi başkanlarının yüzde 7'sini oluştururken; 2014 yılında bu oranın yüzde 11,26'ya yükselmesi bunu destekler nitelikte.

Nepal: 'Z kuşağı' protestoları

Tunus'tan bahsetmişken Nepal'den bahsetmemek olmaz. Nepal'de "Z kuşağı protestoları" olarak anılan protestolar ülke genelinde çok sayıda sosyal medya platformunun yasaklanmasıyla ortaya çıkmış gibi görünse de yolsuzluk, nepotizm* ve işsizlik gibi sebepler

protestoların güçlenmesi açısından etkili oldu.

Protestolara katılan gençler halkın terk edildiği yoksulluk koşullarının karşısında, devlet başkanlarının çocuklarının lüks içinde sürdürdüğü hayata tepki göstererek meselenin sınıfsallığına sıklıkla dikkat çektiler. Eylemlerin başlamasından bir gün sonra K.P. Sharma Oli, "ülkedeki olumsuz tablo karşısında sorunun çözümünü kolaylaştırmak" için birkaç hükümet bakanıyla beraber istifa ettiğini duyurdu. Bununla beraber sosyal medya yasağı da geri çekildi. Protestolarda aktif rol oynayan kadın öğrenciler ise bu sürecin, gençlerin ülkenin geleceğine dair daha fazla sorumluluk hissettiği yeni bir dönemin başlangıcı olduğunu ifade etti. Protestoların ardından seçilen kadın devlet başkanı da özellikle kadınlar ve LGBTİ'ler açısından değişim beklentisini güçlendiren bir gelişme olarak değerlendirildi.

Sırbistan: Novi Sad

Tren Garı katliamı protestoları

Şimdi başka bir örnek için merceğimizi Sırbistan'a çevirelim. Takvimler 1 Kasım 2024'ü gösterirken Novi Sad Tren Garı'nın üst çatısının çökmesiyle biri çocuk, 14 kişi hayatını kaybetti. Tren garının yenileme çalışmaları, 2021 yılında Çinli şirketler China Railway International ve China Communications Construction Company (CCCC) tarafından yapılmıştı. Sırbistan Cumhurbaşkanı Aleksandar Vučić başta kazayla ilgili siyasi ve cezai sorumluluğun alınmasını bu şirketlerden talep etti. Ancak Çinli şirketler üst çatının yenileme projesinin parçası olmadığını belirterek sorumluluğu reddetti. Tepkiler üzerine ilk istifa üç gün sonra İnşaat, Ulaştırma ve Altyapı Bakanı Goran Vesić'ten geldi. Vesić görevinden istifa

ederken kazadan kendisinin sorumlu olmadığını vurguladı. Sorumluluğu üzerine almayan bir istifa, elbette kabul edilemezdi. Bu süreçte başkent Belgrad'da her gün düzenlenen gösterilerde, sorumluların cezalandırılmasını talep eden ve olaydan hükümeti sorumlu tutan protestocuların sayısı hızla artmaya devam etti. Bu protestolara birçok kadın örgütü katılarak kadına yönelik şiddet ve kurumsal cezasızlığın aynı sistemin parçası olduğunu vurguladı. Kazayla ilgili gösteri düzenleyen öğrenciler ders boykotu başlattı, bu boykot kısa sürede ülke genelindeki çok sayıda eğitim kurumuna yayıldı.

Tüm baskılara rağmen Belgrad'da öğrencilerin öncülüğünde düzenlenen ve binlerce kişinin katıldığı 24 saatlik kitlesel protesto gösterisinin ardından Sırbistan başbakanı Milos Vučić 28 Ocak 2025'te istifasını duyurdu. Hatta bu eylemlerin yarattığı baskılar öyle bir noktaya geldi ki Novi Sad belediye başkanının da görevinden istifa edeceği duyuruldu.

Saydığımız bu örneklerin benzerliği bize hayatta karşılaştığımız sorunların ne kadar ortak olduğunu gösteriyor. Aynı sistemin çatısı altında karşılaşılan bu sorunlara karşı verilen mücadelenin benzerliği de bize bir yol haritası gösteriyor: Sistemin yarattığı sorunların sınıfsallığını görerek uzun erimli, kitlesel bir mücadele sürdürmek. Bu sistemin içindeki en örgütlü yapı olan devletin temsilcileri sorumluluk almayı reddetse de onları buna zorlayacak olan baskı ortamını yaratacak olanın bizler olduğumuzu bu örnekler üzerinden tekrar görmeye, bugünlerde daha da ihtiyacımız var.

*Bir yöneticinin liyakat, bilgi veya tecrübesi göz ardı ederek gücünü veya konumunu akrabaları lehine suistimal etmesi, onları kayırması

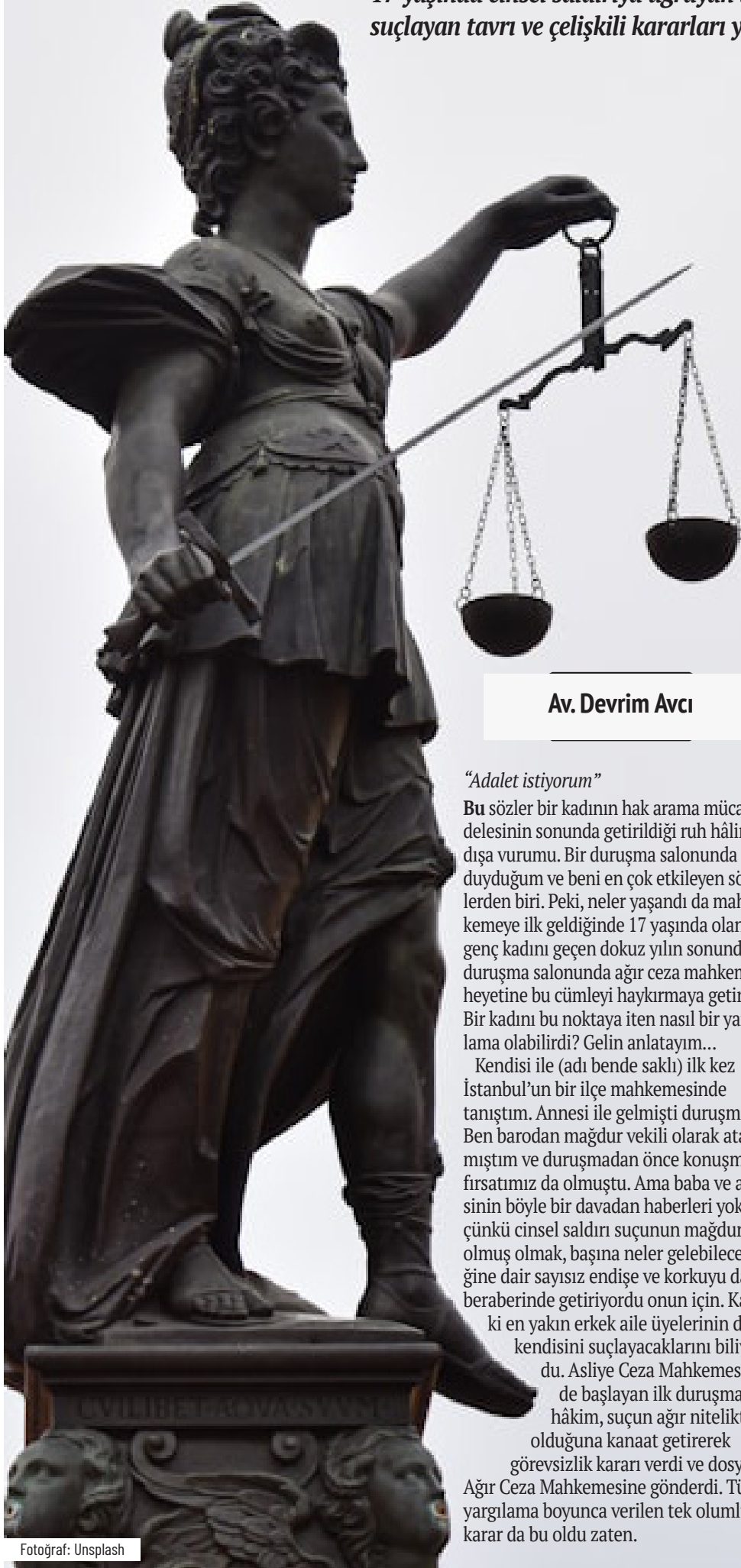
Fotoğraf: cjb-Wikimedia commons- CC BY 2.0

Adalet değil unutmak istiyorum

17 yaşında cinsel saldırıya uğrayan bir genç kadının 9 yıl süren hukuk mücadelesi, yargının mağduru suçlayan tavrı ve çelişkili kararları yüzünden “Adalet değil, unutmak istiyorum” feryadıyla son buldu.

Av. Devrim Avcı

“Adalet istiyorum”

Bu sözler bir kadının hak arama mücadelesinin sonunda getirildiği ruh hâlinin dışı vurumu. Bir duruşma salonunda duyduğum ve beni en çok etkileyen sözlerden biri. Peki, neler yaşandı da mahkemeye ilk geldiğinde 17 yaşında olan bir genç kadını geçen dokuz yılın sonunda duruşma salonunda ağır ceza mahkemesi heyetine bu cümleyi haykırmaya getirdi? Bir kadını bu noktaya iten nasıl bir yargılama olabilirdi? Gelin anlatayım...

Kendisi ile (adı bende saklı) ilk kez İstanbul’un bir ilçe mahkemesinde tanıştım. Annesi ile gelmişti duruşmaya. Ben barodan mağdur vekili olarak atanmıştım ve duruşmadan önce konuşma fırsatımız da olmuştu. Ama baba ve abisinin böyle bir davadan haberleri yoktu çünkü cinsel saldırı suçunun mağduru olmuş olmak, başına neler gelebileceğine dair sayısız endişe ve korkuyu da beraberinde getiriyordu onun için. Kaldı ki en yakın erkek aile üyelerinin dahi kendisini suçlayacaklarını biliyordu. Asliye Ceza Mahkemesinde başlayan ilk duruşmada hâkim, suçun ağır nitelikte olduğuna kanaat getirerek görevsizlik kararı verdi ve dosyayı Ağır Ceza Mahkemesine gönderdi. Tüm yargılama boyunca verilen tek olumlu karar da bu oldu zaten.

‘Bakın beraber fotoğrafımız var’

Ağır Ceza Mahkemesindeki duruşmaya yine annesi ile gelmişti. Ve hâlâ bu dava sadece ikisi arasında idi ve tüm yargılama boyunca öyle de kaldı. Ağır Ceza Heyeti Başkanı, Hulusi Kentmen görünümü, mağdurun hâlinde anlayan güngörmüş biri olarak görülüyordu. Ama duruşma başlayıp müvekkilime soru sormaya başlayınca bu imaj yerle bir oldu bizim için. Zaten yaşadığı cinsel saldırının ağırlığı altında ezilen, kendini suçlayan, derdini anlatmakta zorlanan genç kadın, “O saatte orada ne yapıyordun peki, bağırдың mı, çığlık attın mı, atmadıysan neden bağırmadın?” gibi sorularla mağdur olmasına rağmen soru yağmuru altında kaldı. Sanki dosyada yargılanan tutuklu olan sanık değil de müvekkilimdi.

Evet, sanık başka bir suçtan tutuklanmıştı ve duruşmaya cezaevinden getirilerek katıldı. Sanığın kendince “garantili” bir savunması vardı: müvekkilim ile daha önceden çekilmiş fotoğrafları. Suçtan altı ay önce çekilen fotoğrafları gösterdi mahkemeye. “Bakın bakın, bizim beraber çekilmiş fotoğraflarımız var.”

Tabii olaydan altı ay önce çekilen fotoğrafların söz konusu cinsel saldırı suçu açısından hiçbir anlam ifade etmediğini, bu fotoğrafların cinsel ilişkiye rıza anlamını asla taşımadığını, önemli olanın saldırı anında rıza gösterilmemiş olması olduğunu anlattık, yazdık, defalarca dile getirdik. Ayrıca beraber çekilen fotoğrafların olmasının, evlilik içinde gerçekleşen cinsel saldırı suçlarında cezalandırılmanın önüne geçeceğini de sürekli söyledik. Sonuçta beraber çekilen nikâh fotoğrafları var değil mi? Aksinin kabulü ise evlilik içi cinsel saldırı davalarında “Ama bizim düğün fotoğrafımız var” cümlesini her duyan mahkemenin, “Aa, tamam o zaman, sen zaten otomatik olarak evlenerek onay vermişsin” mi demesi gerek?

Mahkeme, gerekçeli kararında, mağdurun çelişkili beyanları ve “...sanığın soruşturma aşamasında mağdure ile çekilmiş fotoğraflarını sunmuş olması...” gibi tam da itiraz etmiş olduğumuz yerden sanık hakkında cinsel saldırı eylemi nedeniyle ceza vermedi. On beş yaşını bitirmiş olan reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan ceza verildi sanığa. Bu kararı temyiz ettik elbette. Yargıtay da mağdurun yaşı olay tarihinde on beşten küçük mü, büyük mü tam olarak tespit edilsin diye kararı bozarak mahkemeye geri gönderdi.

9 yıl süren adalet mücadelesi

Tabii bu durum sanığa değil, mağdur müvekkile iş yükliyordu. Sen miydin şikâyet eden? Adli Tıp Kurumuna gidip kemik grafisi çektirmek, hastane doğum kaydını aramak, yeniden duruşmaya gelip ifade vermek, sanıkla sürekli yüzleşmek... Bu ikinci tur yargılama sonucunda da mahkeme suç tarihinde müvekkilin yaşının 15 yaş üzerinde olduğuna karar vererek yine cinsel saldırı eyleminden değil, “reşit olmayanla cinsel ilişki” suçunu işlediğine kanaat getirerek sanığa iki yıl hapis cezası verdi. Ancak bu iki yıl ceza ile kalmadı. Bu cümlenin sonuna ağırlaştırıcı bir gerekçe eklemeyi çok isterdim. Fakat mahkeme; başka bir suçtan tutuklu olan, daha küçük yaşlarında çocuk mahkemelerinden başlayıp birçok suçtan kaydı olan sanık hakkında, “... sanığa verilecek cezanın sanığın geleceği üzerindeki olası etkileri de göz önünde bulundurularak...” deyip cezayı bir yıl sekiz aya indirdi. Müvekkilimin geleceği açısından endişe duymayan, ağır bir suçun mağduru olan müvekkilime yönelik bu travmasını atlatmasını sağlamak üzere iyileştirici hiçbir çalışması olmayan devlet, sanığın suçunu indirminin bahanesini sanığın yargılamalarla dolu geçmişinde bulmuştu.

Ancak âdet aklımızla oynar gibi aynı mahkeme bu kez cezanın infazı açısından kararının devamında “... Sanığın, dosya arasına alınan adli sicil kaydından anlaşılacak geçmişi, dosya kapsamından anlaşılacak sosyal ilişkileri, cezanın sanığın üzerindeki olası etkileri dikkate alınarak bir daha suç işlemeyeceği yönünde mahkememizde olumlu kanaat oluşmadığından...” diyerek cezayı erteledi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verdi.

Mahkemenin son olarak mağdur müvekkilimin adli emanette bulunan iç çamaşırının talep edilmesi hâlinde kendisine teslimine karar vermesi ise dokuz yıl boyunca “adalet arayan” müvekkilim açısından bardağı taşıran son damla oldu.

Yargılamanın başlangıcından itibaren geçen bu süre sonunda iç çamaşırının hayatı boyunca kendisine o anı hatırlatması için verilmek istenmesi, ağzından başlıkta yer alan sözlerin gözleri dolarak çıkmasına neden oldu. Heyete doğru dönerek, “Ben artık adalet istemiyorum, unutmak istiyorum. Elimde kalanın bir iç çamaşırının olması mıdır adalet?” Kızgınlık, şaşkınlık, üzüntü gibi duygular içinde salondan çıkarken bir hukukçu olarak aynı soruyu ben de içimden kendime soruyordum.

Saray düzeninin nüfus politikası ve hedefteki yaşamlar

Fotoğraf: Pexels

Aslı Şahinkaya Bursa

Son dönemde gündeme gelen yargı paketleri ve dijital mecralara yönelik artan baskılar, yalnızca münferit düzenlemeler değil, iktidarın uzun süredir inşa ettiği "aile 10 yılı" stratejisinin hukuki ve fiili araçlarıdır. Kamuoyunda tartışılan LGBTİ karşıtı bazı düzenlemelerin 12. Yargı Paketi teklifinden çıkarılmış olması da bu gerçeği değiştirmiyor. Aylardır sürdürülen nefret söylemi, sosyal medya hesaplarına yönelik erişim engelleri ve hak savunucularının hedef gösterilmesi, fiili yasaklar zincirinin hayata geçirildiğini gösteriyor.

Nüfus politikasının 'aile' kıskacı

Saray düzeninin nüfus politikası, kadını yalnızca aile içerisinde ve biyolojik üreme rolü üzerinden tanımlıyor. Devletin "aile yapısını koruma" söylemiyle sunduğu her yeni düzenleme, aslında kadınların yaşamı üzerindeki denetimi artırmayı ve eşitlik mücadelesini tasfiye etmeyi amaçlıyor. LGBTİ'leri hedef alan söylemler ise bu politikaların tamamlayıcı bir parçası olarak kullanılıyor. İktidar, ekonomik kriz ve derinleşen yoksulluğun sorumluluğunu gizlemek için "aile tehdit altında"

söylemini öne çıkarırken kadınların ve LGBTİ'lerin haklarını hedef haline getiriyor. Ancak bu nüfus politikası yalnızca ideolojik değil, aynı zamanda ekonomik bir programdır.

Kadınların daha fazla çocuk doğurmasını teşvik eden, bakım yükünü aileye ve özellikle kadınlara bırakan bu anlayış, kreş, yaşlı bakım hizmetleri, güvenceli istihdam ve eşit ücret gibi sorumlulukları geri plana itiyor. Böylece işçi ve emekçi kadınlar hem düşük ücretli ve güvencesiz işlerde çalışmaya hem de ev içi angaryayı ve bakım yükünü üstlenmeye zorlanıyor. Devletin üstlenmesi gereken yük kadınların omuzlarına bırakılırken sermaye için ucuz emek düzeni yeniden üretiliyor.

Yasadan önce sosyal kuşatma

Özgür Renkler Derneği, Bursa'da yazar Karın Karakaşlı'nın katılımıyla özel bir söyleşi düzenledi. Moderatörlüğünü Semih Özkarakaş'ın üstlendiği etkinliğe ben de katıldım ve daha söyleşinin başında Özgür Renkler'le birlikte pek çok sosyal medya hesabına erişim engeli getirildiğini öğrendim. Yasaların henüz yürürlüğe girmediği noktada bile sosyal medya hesaplarına yönelik erişim engelleri, yayın yasakları ve hedef gösteren açıklamalar, iktidarın hukuktan önce fiili

bir uygulama alanı yarattığını gösteriyor. Sansür, nefret söylemi ve idari uygulamalar yoluyla aynı siyaset hayata geçiriliyor. Bu her alanda LGBTİ'lere yönelik ayrımcılığı meşrulaştıran bir iklim yaratıyor.

Kadınlar ve LGBTİ'ler için sonuç ne?

Bu politikaların sonucu kadınlar açısından, nafaka hakkının tartışmaya açılması, ev içi şiddet karşısında daha güvencesiz bırakılma, kayıt dışı ve düşük ücretli çalışmaya mahkûm edilme anlamına geliyor.

LGBTİ'ler açısından kamusal görünürlüğü baskılanması, ifade ve örgütlenme özgürlüğünün daraltılması, eğitimden çalışma yaşamına kadar ayrımcılığın daha da yaygınlaşması söz konusu. "Makbul aile" modelini esas alan bu nüfus politikası, yalnızca belirli bir yaşam biçimini teşvik etmiyor, bu modele uymayan tüm kimlikleri görünmez kılmayı hedefliyor. Dolayısıyla hedef alınan yalnızca LGBTİ'ler değil, eşitlik talep eden kadınlar, hak mücadelesi veren emekçiler ve farklı bir yaşamı savunan herkes oluyor. Bu yüzden kadın örgütleri, sendikalar ve LGBTİ hareketi açısından bugün ihtiyaç duyulan şey, bu ortak saldırılara karşı ortak bir mücadele hattını güçlendirmektir.

Whatsapp grubunda gündem nafaka

Lisan Alayoğlu
İstanbul- Sultangazi

Sıradan bir günün ortasında, kadınların bir araya geldiği, dertleştiği Gazi Ekmek ve Gül WhatsApp grubuna düşen bir "son dakika" haberiyle başlıyor her şey: "Süresiz nafaka düzenlemesi iptal edildi." Anayasa Mahkemesinin boşanma davalarındaki bu kritik kararı, sadece hukuki bir metin olmaktan çıkıp saniyeler içinde kadınların kendi hayat pratikleri üzerinden tartıştığı sıcak bir gündeme dönüşüyor.

İlk tepkiler, toplumun geneline ustaca zerk edilmiş o tanıdık «mağduriyet» söyleminin bir yansıması oluyor. Gruptaki Nezaket Abla, çevresinden ve kendi abisinin 16 yıl süren nafaka ödemesinden yola çıkarak kararı yerinde bulduğunu belirtiyor: "Bir ay evli kalıp yıllarca nafaka alanlar, imam nikahıyla yaşayıp eski eşin nafakasını yemeye devam edenler..." cümleleriyle başlıyor serzenişe. Bunlar, iktidar medyasının da her fırsatta ekranlara taşıdığı, istisnai ama sesi çok çıkan örnekler. Nezaket Abla'nın «En iyisi hiç evlenmemek canlar» diyerek attığı tebessümlü mesaj, aslında evliliğin kadınlar için de nasıl bir açmazla dönüştüğünün masum bir itirafı gibi.

Fakat hemen ardından Sibel'in haklı isyanı yankılanıyor ekranda. Sibel, bir kadın olarak bu istisnalar üzerinden genel bir hak kaybının savunulmasına itiraz ediyor. Hayalleri, umutları ve geleceği çalınan, ekonomik özgürlüğü olmayan, evliliği boyunca çalıştırılmayan kadınların sesi oluyor o an. "Zaten verilen nafakalar bir kadının hayatını idame ettiren bir tutar değil" diyerek, nafakanın bir zenginleşme aracı değil, derin bir

yoksulluktan sağ çıkma mücadelesi olduğunu hatırlatıyor. Sibel'in "Evlenmek bir sorun, boşanmak ayrı bir sorun" tespiti, kadınların bu düzendeki sıkışmışlığını en yalın haliyle özetliyor.

'Mesele boşanma ihtimalinin ortadan kaldırılması' Tartışmanın seyri, tam da emeğin tarihi ve kadının toplumsal statüsü üzerine kafa yoranların net şekilde göreceği o resme kayıyor. İktidarın, birkaç "kötüye kullanım" örneğini devasa bir kampanyaya dönüştürerek nafaka hakkını şeytanlaştırması tesadüf değil. Devlet, kadınların yoksulluğunu çözecek, istihdamdaki eşitsizliği giderecek veya çocuk bakımı yükünü kadının sırtından alacak hiçbir sosyal politika üretmeden; var olan bir hakkı gasp etmenin yollarını arıyor. Mesele nafakanın kendisi değil, kadının boşanabilme ihtimalinin ortadan kaldırılması.

Grupa da isabetle belirtildiği gibi, iktidar nabız ölçüyor ve yandaş medyanın köpürttüğü algı operasyonlarıyla kadınları yavaş yavaş bu hak kayıplarına alıştırmaya çalışıyor. Çünkü süresiz nafakanın kaldırılması girişimi kadınların medeni kanunla kazandığı haklara yönelik sistematik ve politik bir saldırının en belirgin örneği.

Bugün "aile yılı" gibi isimlerle cilalanan, aileyi kutsayıp kadını sadece o yapının içinde tanımlayan politikaların amacı çok net: Kadını, şiddet görse de, mutsuz olsa da o evlilikten çıkamayacak kadar bağımlı bırakmak. Süresiz nafaka başta olmak üzere medeni haklarımızın tırpanlanması, iktidarın kendi makbul kadın modelini yaratma ve o kutsal aileyi her ne pahasına olursa olsun ayakta tutma planının bir parçasıdır. Ancak bu hakları bizlere kimse bahşetmedi, her biri uğruna bedeller ödenerek kazanıldı. Biliyoruz ki

hayatımızı kuşatan bu politikaları değiştirmek, kadınları eve ve yoksulluğa mahkûm eden bu düzeni yıkmak ancak sokakta, yan yana ve örgütlü mücadeleyle mümkün olacaktır.

Fotoğraf: Unsplash

Nafaka hakkına göz dikenler kadınların gerçeğini görmüyor

Boşanma sonrasında kadınların yaşamı son yıllarda ağırlaşan geçim sıkıntısının yanında, haklarına yönelik yeni saldırılarla da kuşatılıyor. Bir yandan Anayasa Mahkemesinin yoksulluk nafakasını yeniden tartışmaya açan kararlarıyla nafaka hakkı bir kez daha hedefe konulurken, diğer yandan iktidar, aile hukukunda arabuluculuğu yaygınlaştıracak düzenlemeleri gündeme getiriyor. Kadın örgütlerinin uzun süredir uyardığı gibi, şiddet ve eşitsizlik söz konusuyken boşanma süreçlerini "uzlaşma" meselesine indirgemek de nafaka hakkını tartışmaya açmak da kadınların yaşamını kolaylaştırmayacak; aksine onları haklarından vazgeçmeye zorlayan yeni baskı mekanizmaları yaratacak.

Boşanma sürecinin, boşanma kararını vermenin kadınlar için daha zor olmasının bir sebebi de boşanma sonrasında düşeceği yoksulluk, barınma sorunu, bakım yükünün artışı vb... Ücretsiz ve nitelikli kreşlerin yokluğu, güvenceli istihdamın daralması, barınma krizinin derinleşmesi ve sosyal desteklerin yetersizliği, boşanma sonrası tek başına ebeveynlik yapan kadınlar için hayati her geçen gün daha da zorlaştırıyor. Nafaka hakkını gasbetmeye yönelik adım, bu gerçekleri görünmez kılmaya da hizmet ediyor. Kadınların boşanmasını zorlaştırmanın bir adımı olarak atılıyor.

İzmir ve Kocaeli'den Ekmek ve Gül'e yazan kadınların anlattıkları da kadınların boşanmadan sonra yaşadıklarını gösteriyor. İşte o mektuplar...

*Mektupların tam hali ekmekvegul.net'te

On kadının anlattığı ortak ihtiyaçlar

Günseli Uğur
Efsun Kesal
İzmir

Geçen hafta İzmir'de yaşayan tek ebeveyn annelerin deneyimlerini dinledik. Boşandıktan sonra hayatlarında neyin değiştiğini, çocukların bakımını nasıl üstlendiklerini, ekonomik olarak neler yaşadıklarını, çevrelerinden nasıl tepkiler gördüklerini nasıl etkilendiklerini anlamaya çalışıyorduk. On kadınla görüştük.

'Tüm yükler bende, tüm lüksler karşı tarafta kaldı'

Ç.K.
İzmir

Boşanma sonrası çocukların tüm kuruları, ödevleri, günlük yaşamdaki küçük ama kritik ihtiyaçları, gelişimsel krizleri ve duygusal zorlanmaları büyük ölçüde bana kaldı. Tüm yükümlülükler bende, tüm "lüksler" ise daha çok diğer tarafta kaldı gibi bir denge oluştu.

Yaşam standartlarımız ister istemez düştü. Bazı giderleri babalarıyla paylaşmaya çalıştım ve onun katkısı da oldu. Nafaka konusunda büyük bir sorun yaşamadım.

Bence en temel mesele şu: Bakım emeği yalnızca "annenin doğal görevi" gibi görülmemeli. Çocukların gerçek anlamda iki ebeveyn tarafından paylaşılmış bir sorumlulukla büyütülebileceği bir düzen ihtiyacı var. Toplumun bakışı açısından çok ağır bir dışlanma yaşamadım ama en çok zorlayan şey aile içinden gelen baskılar oldu. Sevgiyle...

Görüştüğümüz kadınların tamamı 40-50 yaş arasında, düzenli bir işte çalışan ve yaklaşık 75-90 bin lira arasında maaş alan kadınlardı. Kağıt üzerinde «güvenceli» sayılabilecek bir gruptan söz ediyoruz.

On kadın, birbirinden habersiz, aynı gerçeği farklı cümlelerle anlattı. Çocuk bakımının yalnızca maddi yükü değil, zihinsel ve duygusal yükü de kadınların omzundaydı.

Kadınların yükünü hafifletecek olan ise kamusal politikalar: Herkes için erişilebilir konut hakkı; ücretsiz, nitelikli ve yaygın kreşler ile yaşlı bakım hizmetleri; eğitim ve sağlığın kamusal bir hak olarak güçlendirilmesi; çocukların sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere eşit biçimde erişebilmesi...

'Kreş, sosyal destekler daha erişilebilir olmalı'

F.A.
İzmir

Süreç içinde en zorlayıcı olan konu çocuğumun velayeti için verdiğim mücadeleydi. Karşı tarafın süreci uzatması ve zaman zaman tehditkar tavırları bu dönemi daha yıpratıcı hale getirdi. Buna rağmen çevremden güçlü bir destek gördüm; ailem ve yakın çevrem bu süreçte yanımda oldu. Bu destek, yalnızlık hissinin büyük ölçüde azalıtı.

Kira, yaşam giderleri, eğitim masrafları gibi tüm temel ihtiyaçları tek başıma karşılıyorum. Çocuğumun okul çıkış saatini iş çıkışıyla örtüşmesi gibi günlük pratik sorunlar da yaşamımı zorlaştırdı. Bir dönem komşu ve bakıcı desteğiyle ilerleyebildik, ancak uzun vadede bu

da sürdürülebilir olmadı. Bugün geldiğim noktada, çocuk bakımında düzenli bir destek almıyorum.

Kreş, okul sonrası bakım ve sosyal desteklerin daha erişilebilir olması gerektiğini düşünüyorum. Özellikle çalışan ebeveynler için izin ve bakım desteği konusunda daha güçlü politikalar olması gerektiği kanaatindeyim.

Toplumsal açıdan bakıldığında ise tek ebeveyn bir kadın olmak, çoğu zaman görünmez bir baskıyı da beraberinde getiriyor. Çocuk üzerinden eksiklik varsaymaları kurulabiliyor; tek başına büyütmenin yetersizlik olduğu düşünülüyor. Oysa yaşadığım deneyim, bu yargıların gerçekliği yansıtmadığını gösteriyor.

Devletin ve toplumun, kadınları ve çocukları destekleyen bir düzen kurması gerektiğine inanıyorum. Çünkü kadınların güçlenmesi, çocukların da daha sağlıklı ve güçlü bir geleceğe sahip olması anlamına geliyor.

'Barınma, temel ihtiyaçlar erişilebilir olsun'

C.C.
İzmir

Tek ebeveyn olarak maddi açıdan yetersizlik hissi yaşıyorum. Çalıştığım için tam gün okul ya da kreş bulmak zorundayım ve bunlar çoğunlukla özel sektörde ve yüksek maliyetli. Maaşım yetmediği için büyük kızımı zaman zaman evde yarım gün tek başına bırakmak zorunda kalıyorum.

Artık çocuklarımla geçirdiğim zaman giderek daha çok "görev" hissi yaratıyor. Onlar için en iyisini yapma zorunluluğu, evdeyken bile yorgun hissetmeme neden oluyor.

Temel ihtiyaçlar içinde en çok eğitim ve sağlık alanlarında zorlanıyorum. Ücretsiz olduğu söylenen hastanelerde bile randevu bulmak ciddi bir sorun. Zaman yönetimi başlı başına bir yük haline geliyor.

'Ekonomik ve psikolojik desteğe ihtiyacım var' Bana düzenli destek olan bir kişi ya da kurum yok; her şeyi tek başıma organize ediyorum. Yaşlı anne babam da var ve onların ihtiyaçları da bana ek yük oluşturuyor. Onlara da ben destek oluyorum. Bu durum bazen kendimi "dört çocuklu gibi" hissetmeme neden oluyor.

Ev temizliği, yemek gibi konularda destek veren kurumlar olsaydı hayatım çok daha kolaylaşırdı. Kendime zaman ayırmaya çalışıyorum ama bunu bile bir görev gibi yapıyorum; dinlenmek bile planlanması gereken bir iş haline geldi.

Destek mekanizmalarından yararlanamıyorum çünkü kriterler çok dar. Örneğin memur olmam bile bazı

yardımlara erişimi zorlaştırıyor. Oysa ekonomik ve psikolojik desteğe ihtiyacım var. Sürekli kredi kartına borçlanarak yaşıyorum. Kira ve kreş masrafı maaşımın yansından fazlasını alıyor. Mutfak, faturalar ve aidatlar derken sosyal hayat tamamen "lüks" haline geliyor.

Ailem bir daha evlenmemi ya da ilişki yaşamamı istemiyor; "üzülürsün" diyerek korumaya çalışıyorlar. Ama bu bile güvensizlik duygumu artırıyor. Toplum ise oldukça ön yargılı; eve giren çıkan kişilere bile dikkat eden, bunu konuşma konusu yapan bir yapı var. Bunun güvenlikten çok dedikoduya dönüşmesi insanı daha da yoruyor.

'Enerjim hayal kurmaya yetmiyor' Günler çoğunlukla sadece "bugünü çıkarma" üzerine kurulu. Hayal kurmayı çok severdim, artık enerjim daha çok günlük hayata yetiyor.

Bu süreçte üç temel değişikliği ihtiyaç olduğunu düşünüyorum: Boşanma sonrası psikolojik desteğin zorunlu hale gelmesi, temel ihtiyaçlarda (eğitim, sağlık, çocuk bakımı) indirim ya da gelir destekli sistemlerin kurulması ve barınmanın daha erişilebilir hatta bazı koşullarda ücretsiz hale gelmesi. Eğitim ve sağlık gerçekten herkes için erişilebilir, iş yaşamına uyumlu ve destekleyici olmalı. Aksi halde tek ebeveynlik, bireysel bir hayat değil, sürekli bir hayatta kalma mücadelesine dönüşüyor.

'Memur olduğum için hiç sosyal destek alamadım'

E.D.
İzmir

Ben de çoğu kadın gibi boşandıktan sonra maddi olarak çok zorlandım; düzenli maaş alan bir kamu çalışanı olmama rağmen. Eski kocam nafaka olarak bağlanan cüzi miktarı bile ödemedi. Küçük bir evde annem, babam ve engelli kız kardeşimle üç yıl yaşadım. Hiçbir kurumdan maddi destek almadım. Görünürde fakir değilim çünkü evim vardı, ama iki çocuğumun ihtiyaçları gerçekten çok fazlaydı.

Çocukları hemşire maaşıyla ancak devlet okuluna gönderebiliyorum, belki bir dershaneye de yazdırabilirim. Hep bir gelecek kaygım var, endişem hiç bitmiyor. Sürekli para biriktirme modundayım, daha iyi bir gelecek sunayım diye ama aldığım maaşla çok zor. Biz yalnız anneler için devletten destek neredeyse hiç yok. "Memursun" diyorlar, "evin var" diyorlar, sanıyorlar ki çok rahat. Devletten en azından eğitim için destek isterdim; örneğin ücretsiz dershaneler. Hayatımı kolaylaştıracak en güzel şey maaşımın ikiye katlanması olurdu. Eğitimin eşitlenmesi, giriş sınavlarının kalkması da büyük bir adım olurdu.

Benim durumumda olan kadınlara söyleyeceğim tek şey şu: Mutlu annenin mutlu çocukları olur. Bunu sakın unutmasınlar. Benim bunu öğrenmem on yolumu aldı. Sevgiyle...

Ekonomik şiddet devam etti

Kocaeli'den bir kadın

Bundan yıllar önce, 13 yıllık evliliğimi bitirme kararı aldım. Çocuğum henüz ilkököl son sınıftayken, arkama bakmadan bu kararı verdim. Kurtulmak için ne nafaka istedim ne tazminat. Yeter ki hayatımızdan çıksın, gölgesi üzerimize düşmesin dedim. Boşanma sürecinden önceyken tefeciler bir gece kapımıza dayandı. Gece yarısı 4-5 adamın kapıyı yumrukladığını gördüm. Polis saatler sonra geldi, o ise telefonlarıma asla bakmadı. Boşandıktan sonra yine tehdit altında olduğunu söyledi. Evde ışık görünmesin, kapımıza tekrar gelmesinler diye tuvalete bile telefonun ışığıyla girdiğim 10 gün yaşadım. İşin sonunda yine borçları ben ödemek zorunda kaldım. Boşanırken ona demiştim ki "Tek isteğim borçları öde, nafaka falan istemiyorum." Ama o ne kendi borçlarını ne çocuk için nafakayı ödedi.

Fotografılar: Ekmek ve Gül

Görsel: Canva

Tuzluçayır Kadınları Dayanışma Derneği 10 yaşında

Keyfi yasaklara karşı kadın dayanışması kazandı

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

Dilan Ortakçı
Ankara

Tuzluçayır Kadınları Dayanışma Derneği, geçtiğimiz günlerde 10. yaşını doldurdu. Dernek, senelerdir işçi, emekçi, yoksul kadınların buluşma noktası oldu. Omuz omuza geçen bu 10 yıl yeni deneyimlere de güç olsun diye kadınlar, mahallelerinde şenlik yapma kararı aldı.

Dernek üyeleri şenlikleri için yoğun bir hazırlığa girişti, iş bölümü yapıldı. Hazırlıklar sırasında derneğin kısıtlı bütçesini bilen kadınlar, türlü fedakarlıklarla el emeğini ortaya koydu. Derneğin kuruluş harcındaki bu el emeği, şenlik için bildiği bir yeri, mahallesinden bir parkı seçti. Doğal olan buydu. "Mahallenin içinden bir yerde, mahalleli kadınlarla" fikri sonucu şenliğin adresi, Kartaltepe Parkı oldu.

Yazının bundan sonraki kısmı memleketin ahvalinin bir emekçi mahallesi-ne yansımaları ile dolu. Park konusunda hazırlıklar için kadınların ilk durağı Mamak Belediyesi idi. Çeşitli birimler ve idarecilerle yapılan görüşmelerin sonucu, "Zabita Müdürlüğüne parkı kullanmanıza izin vermiyoruz" oldu. Peki ya neden? Belediye Başkanından yönetici kurullarındaki kimi isimlere değin ifade edilenler, "kişiselleştirilmiş basit gerekçe olmayan gerekçeler" ile dolu. Belediye kurumsal bir dönüş yapmadığı için "yasak" kararının ardından kadınlar yaptıkları buluşmalarda "şenliği yapıp yapmamayı" konuştu. Kadınlar, anlamsız buldukları bu ret kararına karşı "Ne olursa olsun şenliğimizi yapacağız" dediler, ortak kararlarının arkasında durdular.

'İzniniz yok'

14 Haziran sabahında hazırlık yapan

kadınların karşısına çadırları sökmek, alanı kullandırmamak üzere zabıta dikildi. Kadınlar, tahmin ettikleri bu müdahaleye önceden hazırlıklıydı. Kimin orada müzakere yürüteceğinden tutun da kimin süslemeleri yapması gerektiğine kadar bir iş bölümü yapılmıştı. O sabahın önemli görüntülerinden biri şu oldu: Zabıta dernek yöneticileri ile tartışıyor, arka görevli kadınlar ise elden ele masa ve sandalye taşıyor. Şenliği yapmaya yönelik olan "ortak tutum", kâh sandalyeleri almaya yeltenen zabıtalara karşı sandalyeler üzerine oturup kalkmama eylemine dönüştü. Kâh etrafı saran zabıtalardan mahalleli kadınlar korkmasın, şenlikten uzaklaşmasın diye şen şakrak halaylar çekilmesine evrildi. Öyle ki kadınların bu inadı zabıtalara tek bir soruyu yöneltti: "Neden kadınların karşısındasınız?" Verilen cevap: "İzniniz yok." Kadınlar bir elden Valilik iznini gösterdi, bir elden de parkın halı alanı olduğunu anlatmaya çalıştı. İkisine de ikna olmayan zabıta, kadınları alandan çıkartmak için karakola bile başvurdu.

Velhasıl kadınlar; engellemeleri mücadeleyle aştılar, şenliklerini de büyük bir coşkuyla gerçekleştirdiler. Birçok kadının aklında "Neden izin vermediler?" sorusu hâlâ taze. Yanıtların bir kısmı parça-bütün ilişkisinde bulunuyor. Yıllardır tüm kurumlarıyla dönüşüme giren tek adam rejimi, "tek bir ağızdan çıkanın" belirleyiciliğini öne çıkarıyor. Merkezi iktidarın bu gerici ve baskıcı dönüşümü, vites yükseltmesi, yerel iktidarlara da sirayet ediyor.

Kadınlar varlık mücadelesini kutladı...

Konu yalnızca kamusal alan olan parkın kullanılarak kullanılmaması

değil. Kadın derneği, mahalleli kadınlarla hazırladığı kreş, sığınmaevi vb. projeleri kapsayan dosyaları belediye-yeye sunduğunda da muhataplar benzer tavırdı. Taleplerin yerine getirilmesine dair kulaklarını tıkamışlardı. Tıpkı memleketin birçok noktasındaki idarenin kadınlara yaptığı gibi.

Memleketin hakim olan, bir grup azınlığın faydasına kurulu bu düzen siyaseti, biçim değiştirse de yaşamın her alanında kendini gösteriyor. Hele de konu mücadele eden, hakkını savunan, daha ileri haklar için elini taşın altına koyanlar olunca; düzen siyaseti kendi çıkarlarını savunmak için baskılarını arttırıyor. Dayanışmanın, yardımlaşmanın çatısı olan dernek, kadınların mücadele okulu oluyor. Evinde kocasına, iş yerinde patronuna direnen kadın; kiminle aynı çizgide yer aldığına göre daha rahat kavırıyor. Mahallesinde de tüm engellemelere rağmen, yalnızca doğum gününü değil varlık mücadelesini de kutluyor.

Elazığ Kadın Dayanışma Derneği: Umut ve dayanışma dolu bir yıl geçirdik

Derya Coşkun
Elazığ

Bir yıl önce derneğimizi kurma aşamasındayken, içimizde "Acaba yapabilir miyiz? Acaba başarabilir miyiz?" gibi kaygılar vardı. Etrafımızdaki birçok kişi, "Yapamazsınız" gibi ifadelerle hevesimizi kırmaya çalışmıştı. Ancak bir avuç kadın arkadaşın başaracağına dair inancı sayesinde derneğimizi kurduk ve geride bıraktığımız bir yılda oldukça başarılı işlere imza attık.

Başlangıçta birkaç kadın arkadaşla çıktığımız bu yolda, derneğimiz zamanla birçok kadın için bir yuva, umutlarının yeşerdiği bir merkez haline geldi. Bugün derneğimizde, çabalayan ve umudu yeşeren birçok kız kardeşimizle bir araya gelerek kocaman bir halka oluşturduk.

Bir yıl içinde neler yaptık?

Derneğimizin açılışından itibaren heyecanla çalışmaya başladık. İlk olarak sosyal medya üzerinden kendimizi anlatmaya, ardından mahalleleri gezerek derneğimizi tanıtmaya başladık. İlk etkinliğimiz, kadınlarla birlikte aşure yapmak oldu; o gün yaşadığımız duyu yoğunluğu ve kadınlarla kurduğumuz bağ unutulmazdı.

Kadın cinayeti davalarını yakından takip ederek basın açıklamaları yaptık. Çocuk istismarı davalarına müdahil olup katılım sağladık. Hukuki problem yaşayan kadınları, gönüllü avukatlarla buluşturduk. Eğitim ve kültürel atölyeler gerçekleştirdik. Bir resim öğretmeni arkadaşımız, çocuklara yönelik resim kursu açtı.

Uzman psikologlar eşliğinde kadınlara ve gençlere madde kullanımı ve korunma yöntemleri üzerine eğitimler verdik. Uzman hekimler tarafından kadınların en çok muzdarip olduğu meme kanseri hakkında bilgilendirme toplantıları düzenledik.

Tüm bu faaliyetleri sürdürürken bunların çoğunun devlet sorumluluğunda olduğu halde yapılmadığı için bizlere görev düştüğünü biliyoruz. O yüzden tüm bu kolektif faaliyetlerin bağlandığı mücadele ve değiştirme isteğini gözden kaçırmamak lazım.

25 Kasım, 8 Mart, 1 Mayıs... Sadece takvimsel olaylar değil birçok konuda alanda olmaya, değiştirmenin bir parçası olmaya çağrı yaptık.

Hedefimiz mücadeleyi büyütmek

"Evet, biz başardık" dedik ve içimizdeki umudu daha da yeşerttik. Ancak yaptıklarımız yeterli değil; daha çok kadına temas etmek, daha çok kadınla paylaşım yapmak ve mücadelemize dahil etmek istiyoruz.

Bizler, bu dernek çatısı altında bir araya gelerek birbirimizin hayatına dokunmanın ve dayanışmanın gücünü bizzat yaşadık. Bu yolculuğa, daha fazla kadına ulaşma hedefiyle devam ediyoruz.

İmkansız değil, lütuf hiç değil: Ücretsiz kreş hakkı

Sağlık alanında çalışan işçilere yönelik “İstedğimiz her işi yaptırabiliriz” yaklaşımı, hem halkın nitelikli sağlık hizmetine erişimini engelliyor hem de sağlık emekçilerinin verimli ve güvenli çalışma koşullarının önündeki engellerden biri haline geliyor.

Hazal Kara

Balkonuna saksıda çiçek asanların mevsimi geldi. Kaldırımları hızlı hızlı adımlarken, “Küçük çocukları yok sanırım” diyorum, “Balkonun ardındaki camlarda el izlerini bırakacak, yerlere ekmek kırıntıları dökülecek...” Derin bir nefes alıyorum yol üstündeki markete girerken, “Keşke en büyük derdimiz evin içindeki oyuncaklara basmadan yürümeye çalışmak olsaydı...”

Çocuklarla büyüyen sorunlar

Yaz geldi, çocuklar mutlu çünkü bu sıcak günlerde evlerinde olacaklar. Tatili çocuklarının tatiline denk gelen ebeveynlerin de kafası ne derece rahat bilinmez ama sağlık emekçilerinden mutlu oldukları kesin... Sağlık emekçileri çalışma koşulları gereği gece gündüz, bayram seyran fark etmeksizin çalışmayı göze alarak dünyaya çocuk getiriyorlar. O çocuklar büyüdükçe anlaşılıyor ki işler hiç de öyle kolay yürütüyor.

Hastane çalışanı olan sağlıkçılar için karmaşa pek katmerli çünkü bir önceki aydan yapılan nöbet listelerinin eşle- rin işine, bakımının durumuna uygun olması gerekiyor. Yoksa ne olur evdeki çocuğun hali! Ardından buruk bir cümle “Aman canım küçüğünü yanımda getiririm ne yapayım.” Koşullar çocuğu çanta misali yanın- da iş yerine getirmeye uygun mu değil mi soru- nu değil artık bu. Çaresizliğin üst boyutu. Annesinin yanında işe gelen çocukları kimse garipsemez servislerde, o çocuklar el birliğiyle oyalanır, anneye o günkü işlerde biraz daha tolerans tanır.

Kreş talebi ilk sırada

Kimi arkadaşımız “Bir çocuğum olsun”

Fotoğraflar: Evrensel

kimisi “Çocuğuma kardeş olsun” hevesiyle anne oluyor. Üçüncüyü doğurana “Vay be” diyoruz “Sende de ne cesaret varmış!” Uzattık denilen doğum izinleri işleri zorlaştırırken kreş ve bakıcı sorunları hâlâ listenin ilk sırasında. Öyle böyle kreş yaşına getirilen bebeler iki yaşını doldurduğunda analık izni bitip gece nöbetleri geri dönüyor. Çocuğu iki yaşını doldurmadan analık izninden feragat edenler de var elbet. Hem çocuğuna kendin bakmış hem de bakıcı veya kreş sorunuyla uğraşmamış oluyorsun. Peki ya uykusuz geceler, yorgunluk, hepten el- den giden metal sağlık? Hemen birileri yarıda kesiyor bu cümleyi ve tamamlıyorlar: “Evlât büyütmek kolay mı!”

Bir çocuğu büyütmek hiç kolay değil. Ey o yolla doğurmayın bu yolla doğurun diyenler, doğurduğumuza bakabiliyor muyuz gelin de görün!

Olan kreşler de yetersiz

Sağlık emekçilerinin bugün en yakındığı sorunu, ücretlerinin yetersizliğinden sonra çocuklarına nitelikli bakım verememeleri. Hastanelerde kreşler olsa da yetersiz olduğu için herkes özel kreşlerin ve anaokullarının kapısını aşındırıyor. İki çocuğun kreşe gitmesi demek maaşınızın yarısı demek. Yazın gelmesiyle para- lar ceplerde kalsa da çok yönlü yorgunluğun kaç maaş ettiğini kimse bilmiyor. Bakım sorunu en önemli sorunların başında gelse de kısık sesle haykırıl- lan taleplerden oluyor.

Oysa kamu kurumu olsun olmasın her iş yerinin kreşi olmak zorunda. Bugün kreş hakkı kurumların inisiyatifine bırakmış durumda. O ne- denle kreşi olan yer- lerin idarecileri temel bir hak verilmiş gibi değil de lütuf sunulmuş gibi davranıyorlar.

Okul öncesi eğiti- min düzenli bir devlet politikası olması gerektiği- ni, bu işe ayrılacak hükümet bütçesinin olduğunu bugün herkes kendisinden kesilen vergilerden biliyor. İmkansız değil, lütuf hiç değil! “Gece nöbetine gidince ne yapaca- ğız bu çocukları?” dediğimizi duyar gibiyim. O da başka bir yazının konusu olsun...

Her işi yaptırırız anlayışına karşı mücadele büyümeli

Sıla Karakaya
İstanbul-Pendik

Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde çalışan on binlerce işçi, yıllardır çözü- lemeyen meslek kodu ve görev tanımı sorunları nedeniyle ciddi mağduriyetler yaşıyor. İşçilerin fiilen yaptıkları işler ile istihdam edildikleri kadroların farklı olması; meslek hastalıklarından iş güvencesizliğine, hak kayıplarından sağlık hizmetinin niteliğinin düşmesine birçok sorunu beraberinde getiriyor.

Bu durumun en ağır örneklerinden bi- rini İstanbul Anadolu Yakası'nın köklü devlet hastanelerinden birinde çalışan kadın bir işçi arkadaşımız yaşıyor. Yardımcı sağlık personeli olan, İŞKUR üzerinden işe başlamış ve çalışma yaşamı boyunca da farklı birimlerde gö- revlendirilmiş bu arkadaşımız, kadrosu ve mesleği uyumlu olmasına rağmen, görev tanımlarındaki belirsizlik nede- niyle sürekli angarya işlere zorlanmış. Hâlâ da yaşadığı sorunlar kesintisiz sürüyor.

Hamileliğinin ilerleyen dönemlerini yaşayan arkadaşımız, daha önce görev yaptığı ve çalışma koşulları açısından uygun olan birime geçmek istiyor. Elinde gerekli görevlendirme yazısı da var. Ama buna rağmen, süreç hastane yönetimi tarafından mobbing sürecine dönüştürülmüş durumda.

İşçi arkadaşımız, görev tanımı gereği çalıştığı cerrahi bölümün temizliğini yapmakla yükümlü olmadığını söylüyor. Buna karşılık hastane yönetimi, klinik destek personelinin de temizlik yapmak zorunda olduğunu, hamile olsa dahi bu görevi yerine getirmesi gerektiğini ileri sürerek izinler başta olmak üzere birçok konuda kendisine zorluk çıkarmaya devam ediyor.

Oysa yapılması gereken çok açık:

Temizlik kadrolarında yeterli personel istihdam etmek, tüm çalışanların görev tanımları ve görevlendirme yazılarını açık ve net biçimde belirlemek. Aksi halde işçiler hastane yönetimleri angarya çalışma düzenini sürdürüyor.

Yapılan keyfi görevlendirmeler nede- niyle temizlik personeline hasta taşıma görevi veriliyor; ameliyathane, radyoloji ve polikliniklerde çalıştırılan işçilere, gerekli eğitimleri bulunmamasına rağmen tıbbi atık işleri yaptırılıyor. Bu durum işçileri hem hukuki sorumlul- luklarla hem de ciddi enfeksiyon ve iş sağlığı riskleriyle karşı karşıya bırakıyor.

Halkın sağlık hizmetine erişimi olumsuz etkileniyor

Her gün binlerce insanın hizmet aldığı şehir hastaneleri ve devlet hastanele- rinin perde arkasında yaşanan ger- çek budur. Yetersiz personelle çok iş yaptırılmasının yarattığı riskler yalnızca sağlık emekçilerini değil, doğrudan halkın güvenli ve nitelikli sağlık hizmetine erişimini de tehdit etmektedir.

Personel ve bütçe yetersizliğini gerekçe gösteren hastane yönetimleri ve Sağlık Bakanlığı da bu kapsamda sorumluluktan kaçamaz. “Yetersiz per- sonel var, yöneticinin verdiği her görev yapılır” anlayışı, kamu hizmetini kölece bir çalışma düzenine dönüştürüyor. İş- çilere “İstedğimiz her işi yaptırabiliriz” diyerek yaklaşan idareciler, hem halkın nitelikli sağlık hizmetine erişimini engelliyor hem de sağlık emekçilerinin verimli ve güvenli çalışma koşullarının önündeki engellerden biri haline geliyor.

Sağlık emekçileri angarya değil, insanca çalışma koşulları istiyor. Görev tanımlarının netleştirilmesi, meslek kodları- nın fiili işe uygun hale getirildiği, yeterli personelin istihdam edildiği bir sağlık sistemi hem çalışanların hem de halkın ortak hakkıdır.

Tekstil işçisi kadınlar ek zammı tartışıyor:

‘Mücadele etmezsek bizi daha çok harcarlar’

Funda Bakış
Urfa

Urfa Organize Sanayi Bölgesi kadın çalışanlarıyla BİR-TEK-SEN İl Temsilciliğinde sohbet ediyoruz. Konu geçim sıkıntısı ve eriyen ücretlere geliyor. Ek zam talebini tartışmaya açıyoruz ve Miyar Tekstil çalışanlarından bir kadın işçi bize, “Ne zam mı?” diye soruyor. “Biz bunu aldığımızı şükredelim” diyor,

“Bu memlekette asgariyi zor veriyorlar.”

Eski Özak çalışanlarından bir kadın işçi ise işsizliğe dikkat çekerek, “Herkes olan ekmeği kaybetmeme peşinde. Fabrikalar bir yandan işçi çıkarıyor, ‘Daralmaya gidiyoruz’ diyor ama bu ne kadar doğru? Elbette kapatan, küçülen fabrikalar var ama küçülen atölyelerde iş yükü artıyor ve iki kişinin yapacağı işi bir kişi yapıyor” deyince düşünmeye başlıyor kadınlar. O zaman bunlar biraz daha kâr elde etmek ve teşvik almak için yapılan bir oyun. İki ücret yerine bir ücret, bir kâr yerine iki kâr! Yani istenilen işi daha az kişiyle

yaparak kazançlarına kazanç eklerken işçi daha çok sömürülüyor. Bütün her şeyin bedeli niye işçiye ödetiliyor? İşçi tazminatsız işten atılırken, işsiz kalırken niye kimse müdahale etmiyor?

OSB’de patronlar örgütlü. Her iki ayda bir, bir araya geliyorlar. Fabrika sahipleri bir masanın başında toplanıp “Kimin ne derdi varsa halledelim” diye konuşuyorlar ve ortak kararlar alıyorlar. Kara liste uygulamalarının sistemlerini konuşuyorlar.

Peki o sırada işçiler ne yapıyor? Kazanılmış ve geri alınmak üzere olan haklarını tartışıyorlar. Çünkü yeni kazanımlar için mücadele olanakları kısıtlanıyor. Kadınlar işçilerin örgütlülüğü önündeki engelleri anlatıyor. Ne zaman örgütlenmeye kalksalar ya işten atıldıklarını ya da kara listeye alındıklarını belirtiyorlar.

MYZ Tekstil işçilerinden Hülya, işini bırakıp tarım işçiliğine gideceğini söylüyor. Neden diye sordüğümüzda, “Ailemdeki birkaç kişinin düzenli işi olsaydı gitmezdik ama kimsenin işi yok. Mecburuz gitmeye” diyor. Açlık sınırının altında çalışan kadınlar gece gündüz mesai yaparak iki kuruş fazla kazanma derdinde.

Tekstil işinin zorluğunu konuşuyor kadın işçiler. “Her türlü hakaret baskı var, artık insan dayanamıyor” diyorlar. Bir kadın işçi de “Artık ailemin ve patronların baskısından kurtulmak için evleneceğim, belki bu kurtuluş olur” diye ekliyor.

Görüyoruz ki OSB’yi tam bir işçi cehennemine dönüştürmüşler, hüküm sürdürüyorlar. Mücadele eden kadınların fikri her zamanki gibi parlak oluyor: “Tabi öyle yaparlar, biz mücadele etmezsek bizi daha çok harcarlar.”

Fotoğraflar: Ekmek ve Gül

MESEM bir çocuğu nasıl dönüştürdü?

Meriç
İstanbul-Tuzla

Ben MESEM’li bir çocuk işçinin ablası olarak kardeşim üzerinden MESEM’in bir çocuğu nasıl dönüştürdüğüne en yakından şahit oldum. Öncelikle kardeşimin MESEM’le kayıt olma hikayesi, ekonomik krizle ve işsizlikle başlıyor. Pek çok kişi gibi biz de MESEM’i okula gitmek istemeyen, derslerinde başarılı olmayan öğrencilerin meslek öğrendiği bir alan gibi tanıyorduk. Fakat kardeşimin okumak istememesi veya derslerinde başarısız olduğu bir durum ortada yoktu. Onu MESEM’li yapan etkenler üniversite mezunlarının işsizlik oranları, Avrupa’da işçi olup Türkiye’den uzaklaşma hayali, geleceğinde yaşayacağı geçim derdi olmuştur. Tabi bunları 13-14 yaşlarındaki bir çocuk oturup düşünmedi, karar babası tarafından verildi. Annemiz buna karşı çıktığı halde mevcut ekonomik durumda o da en mantıklısının bu olduğuna karar vermiş, MESEM’den sonra dilerse üniversite okuyabileceğini düşünüp kendini rahatlatmıştı. MESEM’de elektrik bölümüne başlayan kardeşim bölümünü ve mesleğini sevmişti. Bu konuda

başarılı olup özgüveni artarken meslek dışındaki alanlarda öz güveni düşmekte ve önceden ilgi duyduğu pek çok alanı kaybetmekteydi. Örneğin; MESEM’e başlamadan önce çok sosyal bir çocukken, sonra bunu kaybetmişti. Çünkü çok çalışıyor, çalışmadığı zamanlarda da evde dinlenmek istiyordu. Ayrıca çok çalıştığı için yaşlılarının gündemi olan pek çok konuya yetişemiyor ve yaşlılarıyla iletişim kurmakta zorlanıyordu.

MESEM hiçbir zaman tercih meselesi olmadı

En belirgin değişimlerden biri ise hayallerinin yok oluşu oldu. Geleceği düşünülüp MESEM’e kaydedilmiş bir çocuğun gelecek hayalleri yok; hayal kırıntıları başladığı an gerçeklik yüzüne tokat gibi çarpıyordu. Örneğin ara ara üniversite okuma hevesine kapılıyor fakat çabucak bunu yapamayacağını çünkü üç senedir sadece çalıştığını, ders görmediğini söylüyordu. MESEM’li öğrenciler haftada bir gün okula gidip on saat ders görüyorlar fakat bu dersler hem çocukların yorgunluğu hem ders programının işlevsizliği nedeniyle oldukça verimsiz geçiyor. Haftalık on saatlik eğitimde iki saat matematik, dört saat din kültürü dersleri olunca öğrenciler açısından üniversite sınavına hazırlanmak çok uzak bir ihtimal olarak kalıyor. Ayrıca din kültürü dersleri yüz yüze okulda verilirken; tarih, edebiyat gibi dersler online eğitimle veriliyor. Fizik, kimya, biyoloji gibi dersler ise hiç yok. Oysa MESEM’den mezun olanın üniversiteye de girebileceği iddiası, velileri MESEM konusunda ikna eden önemli etkenlerden biri.

MESEM programı pek çok çocuğa ve ailelerine hayal satıyor, var olan potansiyelleri sömürüyor, çocukluktan gençliğe adım atılan o hassas yıllarda çocukların kendini tanımasına alan tanımıyor. Onları şantiyelerde, fabrikalarda, atölyelerde esir ediyor. Henüz karar verme mekanizmaları oturmamış çocukları, bunların kendi kararları olduğuna ve MESEM’in bir tercih meselesi olduğuna ikna ediyorlar. Fakat MESEM’li olmak bu program ilan edildiğinden beri, hiçbir zaman tercih meselesi olmadı.

Yaz tatilinde bir ay iznimiz olsun

MESEM’li bir çocuk
Ankara-Sincan

Yazın bence her MESEM’li genç izin kullanmalı. Çünkü bizim de ailemiz var, biraz vakit geçirmek bizim de hakkımız. Kurban Bayramı’nda üç gün izin kullandık. Haftada sadece salı günü izinliyiz ve dinlenemiyoruz. Yaz tatilinde bir ay izin kullanma şansımız olsa ama bu devamsızlığa işlemese istiyorum.

Öğretmenlerin talebi net: Atama hakkı, insanca yaşayacak ücret

SümeYYe Yeşil
Antep

**'Bugün,
ilk bakışta
bir avuç
öğretmenin
direnişi gibi
görünen
ancak
ülkenin dört
bir yanında
binlerce
öğretmeni
harekete
geçiren
mücadele
sürüyor.'**

14 Haziran Pazar günü Öğretmen Sendikası ve mülakat mağduru öğretmenlerin çağrısı ile Türkiye'nin dört bir yanından yola çıkarak Ankara'da buluştuk. Yıllardır gasbedilen kazanılmış haklarımızı istedik, mücadelemizde kararlıydık ve vazgeçmeye de hiç niyetimiz yoktu. Taleplerimiz netti; yıllar önce elimizden alınan taban maaş hakkımızın iadesi, mülakat mağduru öğretmenlerin mağduriyetlerinin giderilmesi.

Pazar sabahı 200'e yakın öğretmen büyük bir heyecanla buluştuk. Polisin tavrı beklediğimizden çok daha sert oldu. Alana girer girmez sendika genel başkanımız gözaltına alındı; hiçbir müzakere yapılmadan polisler ite kaka, darp ederek, şiddetle arkadaşlarımızı gözaltına aldı. Öğretmen arkadaşlarımızın anneleri vardı yanımızda, bebek arabasında çocuğuyla gelmişti bir kısmı. Anneler en önde kendi pankartı ile duruyordu, bizler arkalarında. "Çocuklarımız her daim yanındayız, onların mücadelesi bizim mücadelemiz" dediler. Yıllardır gözü gibi korudukları çocuklarına yapılan polis şiddetini engelleyebilmek için canla başla mücadele ettiler. Kadın erkek, çocuk, genç yaşlı demeden insanlar yerde sürükleniyor, kalkanlarla müdahale ediliyordu. Baş örtülü kadınların örtüsünü çektiler, anneleri gözaltına almaya çalıştılar.

Bir tarafta "Bizler öğretmeniz, sizlerin çocuklarınıza ders veriyoruz" diye haykıran öğretmenler, bir tarafta "Ben öğretmen yetiştirdim, vatana millete hayırlı evlat olsun" diye ağlayan anneler. Karşılarında ise müdahale ederken aynı zamanda atanamadığı için polis olduğunu söyleyen kolluk güçleri. Sonuç; 41

gözaltı, daha kararlı öğretmenler ve ileriye taşınacak bir direniş oldu.

Ertesi gün çok daha kararlı, daha öfkeli bir şekilde demokratik kitle örgütleri ve milletvekilleri ile Kurtuluş Parkı'nda buluştuk. Bir grup arkadaşımız otelde iken çıkmalarına izin verilmedi. Kurtuluş Parkı'nda yine aynı müdahale, yine aynı şiddet vardı. Annelerimize biber gazı ile müdahale edildi. Başından beri mülakat mağduru öğretmenleri, baş örtülü meslektaşlarımızı sendikamızdan ayırmaya çalışan kolluk güçleri; bizim öğretmen olmadığımızı, her birimizin birer provokatör olduğunu söyleyerek direnişimizi bölmeye, kararlılığımızı kırmaya çalıştı. Gün sonunda ise açık grevi kararı alındı.

Direniş günlerce devam etti, her geçen gün müdahaleler daha da sertleşti. Kadın arkadaşlarımız yerlerde sürüklendi, biber gazı solumaktan bayıldı. Vücutlarında morluklar oluştu, yaralar açıldı. Bazı arkadaşlarımız o sömürü çarkının içerisinde geçinebilmek için, işten atılmamak için şehrine dönmek zorunda kaldı. Ankara'da yakılan direniş ateşini, yaşadığı şehre dönen her öğretmen bulunduğu kente de taşıdı. Yürüyüşler yapıldı, açıklamalar düzenlendi.

Öğretmenlerin istediği şey çok açık. İnsanca yaşayacak koşullar ve insanca yaşanacak ücret. Yıllardır kurslarda, kolejlerde sömürülen öğretmenler özel sektör bataklığının düzeltilmesini istiyor. Mülakat yüzünden atanamayan, puanı düşürülen öğretmenler haksızca ellerinden alınan atama haklarının iadesini istiyor. Ve bugün tüm Türkiye'yi ayağa kaldıran, ilk bakışta bir avuç öğretmenin direnişi gibi görünen ancak ülkenin dört bir yanında binlerce öğretmeni harekete geçiren mücadele sürüyor ve haklı talepler karşılanana kadar her alanda örülmeye devam edeceğini gösteriyor.

Öğretmenlerin eylemi umut oldu

Özel sektörde çalışan
bir öğretmen

Ankara

Özel gereksinimli çocuklarla haftanın beş günü, günde sekiz ders saatini doldurmanın ağırlığını ancak o sınıfa girenler bilir. Üstelik tam bir öğrenci gelmedi de nefes alacağım dersiniz, önünüze hemen bir «telafi öğrencisi» konur. Ders biter; o 20 dakikalık kısacık molada hem veliyle görüşmek hem de ders sonu raporunu yazmak zorundasınız. Öğle aralarınız bile dinlenmek için değil, bitmeyen aylık dosyaları tamamlamak içindir.

Bu nefes aldırılmayan tempoya bir de patronların bitmek bilmeyen kâr hırsı ekleniyor. Sektördeki bazı kurumların gelmeyen öğrenciyi gelmiş gibi gösterip devletten haksız ödenek almasını engellemek için okullara "yüz tanıma sistemi" getirildi. Ancak bu sistemin mağduru yine biz olduk; sistem yüzünden her akşam işten en az 15 dakika geç çıkmak zorunda kalıyoruz. Çünkü önce öğrencilerin yüzü okutuluyor; aman veliler beklemesin, sinirlenip çocuğu okuldan almasın, patron para kaybetmesin diye biz bilerek sona bırakıyoruz. Sabah bir dakika geç kalsak kriz çıkaranlar, akşam bizim dakikalarımızı gasbederken hiç gocunmuyor; çünkü giden zaman

öğretmenin zamanı.

En ufak bir talebe 'Beğenmiyorsan çıkarsın' yanıtı

Herhangi bir hastalık, düğün veya cenaze durumunda izin isteyeceğimiz zaman anksiyete krizleri geçiriyoruz: "Nasıl söyleyeceğiz, izin verecekler mi?" diye. Çünkü en ufak bir sorun veya haklı bir talep dile getirildiğinde iş hemen, "Beğenmiyorsan çıkarsın" restine geliyor. Örneğin, bir öğretmen o gün yedi derse girmiş, çok bunaldığı için o boş dersine yazılan telafi öğrencisini başka birinin almasını rica ediyor. Bu çok insani talep bile kabul edilmeyip ilk toplantıda yüzümüze vuruluyor: "Siz sekiz saat derse girmek zorundasınız, bunun için maaş alıyorsunuz." Maaş dedikleri de asgari ücretin sadece 5-6 bin lira üstü... Evindeki her bireye ayrı araba alan, koca binalar diken patronlar, bizim sırtımızdan kazandıkları parayı bize hayırna veriyormuş gibi davranıyor. Taban maaş hakkımız elimizden alındığından beri tamamen patronların insafına terk edilmiş durumdayız.

İşte bu çaresizliğin ortasında, Ankara'da direnen Özel Sektör Öğretmenleri Sendikasını gördüğümde içimde büyük bir umut doğdu. Bizi korkutmak için yapılan o sert polis müdahaleleri, aslında hakkını arayan tüm işçi ve emekçilere verilmiş bir gözdağıydı. Ama o meydanlar bize gösterdi ki bizden alınan hakları geri almak yine bizim elimizde.

Fotoğraf: ANKA

Güneşin altındakiler, toprağın üstündekiler

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Funda Bakış Urfa

Toprak mahsullerinin emekçileri, emektarları. Hayat biter, yoksulluk bitmez; aylık gelir asgari olunca biraz daha yoksullaşan halk çareyi topluca çalışmakta buluyor. Çoluk çocuk, yaşlı genç yollara düşüyor; kimi bin kilometre yol yapıyor, kimi bin 500 kilometre. Kimi çadırda onlarca kişiyle yaşıyor. Kimi bir evi üç dört aileyle paylaşmak zorunda kalıyor, evde bir oda bulanlar şanslı sayılıyor, kimi çadırda kalıyor, zulüm bitmiyor. Kilometrelerce yol, ölüme giden yola dönüşebiliyor. 18 kişilik minibüslerde 30 kişi seyahat ederken risk alıyorlar. Kimi yolda can veriyor, kimi tarlalarda güneşin

altında ter döküp yaşam savaşı veriyor. Dört direğe bağlanmış muşambalardan banyo, tuvaletin olduğu; mahremiyetin ortadan kalktığı ortamlarda yaşam mücadelesi veriyorlar. Sabahın 5'inde uyanan işçiler 5.30'da yola çıkıyor, 6'da tarla başında çalışmaya başlıyor. Okulu bırakıp aileleri ile çalışmak zorunda kalıyor çocuk işçiler ve güneşin altında saatlerce annelerini bekleyen çocuklar tarlalarda perişan oluyor.

Soruyoruz bir kadın işçiye, "Kendi memleketinizde niye çalışmıyorsunuz?" diye. "İş imkanı olsaydı elin memleketinde ne işimiz olurdu? Ailenin bütün fertleri ayrı bir yerde ekmeğinin peşinde. Bölündük. Kızım üniversite bitirdi, iş bulamadığı için Antalya'da çalışmak zorunda kalırken biz de Mani-

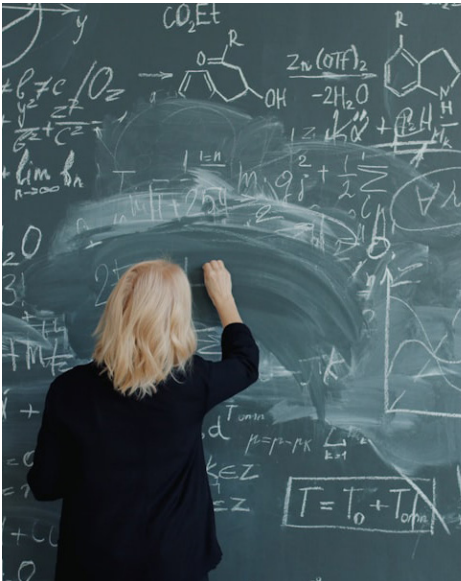
sa'da çapa, ot biçme işleriyle uğraşıyoruz. Küçük oğlumu kendimle tarlaya götürmek zorunda kalıyorum, benim gibi olan onlarca kadın oluyor" diye yanıt veriyor. Verilen yalan sözleri de bize hatırlatıyor kadın işçi: "Bize bir ara çocuklar için geçici okul, kreş sözlerini verenler oluyordu, nerede acaba? Çocuklarımız da bizimle tarlalarda sürünüyor. Güneşin altında kavruluyor. Nişanlı bir kızım var, çeyizine tek bir parça alamadım; gece gündüz çalışıyoruz ama elimize bir şey geçmiyor. Kocam kamyon şoförü, her zaman yollarda; çocuklarım babasına hasret kalıyor."

Gündüz tarla, akşam ev işlerinde...

Kadınların kat be kat daha fazla yük aldı-

ğını böyle anlatıyor: "Erkek işçiler iş bitince düşünür, hazır çayını içer, yatağına geçer. Kadınların hayatı zorlukla, cefayla geçer. Sabah kahvaltısı, öğle yemeği, akşam yemeği... Tarlada ter döken, çapa yapan kadın; eve, çadıra yetişince bir yandan yemek yapma derdinde, bir yandan kazanda su ısıtıp duş hazırlıkları, bir yandan ertesi günün yemeğini hazırlama telaşında. Bir de ekme yapma işi var; haftada bir kere 15 kilo unu ekme yapma, kısacası kadın her işte... Gündüz tarla, akşam ev işlerinde.

Tüm insanların yiyeceğini karşılayanlar, emek verenler açlığa, yoksulluğa mahkum ediliyor. Hayatlarını, düzenlerini, evlerini bırakıp ekmeğinin peşinden gidenler görünmüyor...

Eğitimciye dayatılan güvencesiz: ücretli öğretmenlik

Elmas Kirlibal
İstanbul- Eyüp

2012 tarihinde Sosyal Bilgiler öğretmenliğinden mezun olduktan sonra 12 yıl devlet okullarında ücretli öğretmenlik yaptım. Topluma fayda sağlamak için öğretmenlik mesleğini seçtiğimde nihai hedefim, devlet okullarında çalışarak ülkemizin iyi oluşunu sağlayacak olan nitelikli, aydın zihlinli öğrenciler yetiştirmekti.

Bu ideali gerçekleştirmek için kapitalist sistemin bana sunduğu iki yol vardı: ya KPSS ile atanmak ya da ücretli öğretmenlik yapmak. Uzun yıllar hem ücretli öğretmenlik yapıp hem KPSS'ye çalışmama rağmen

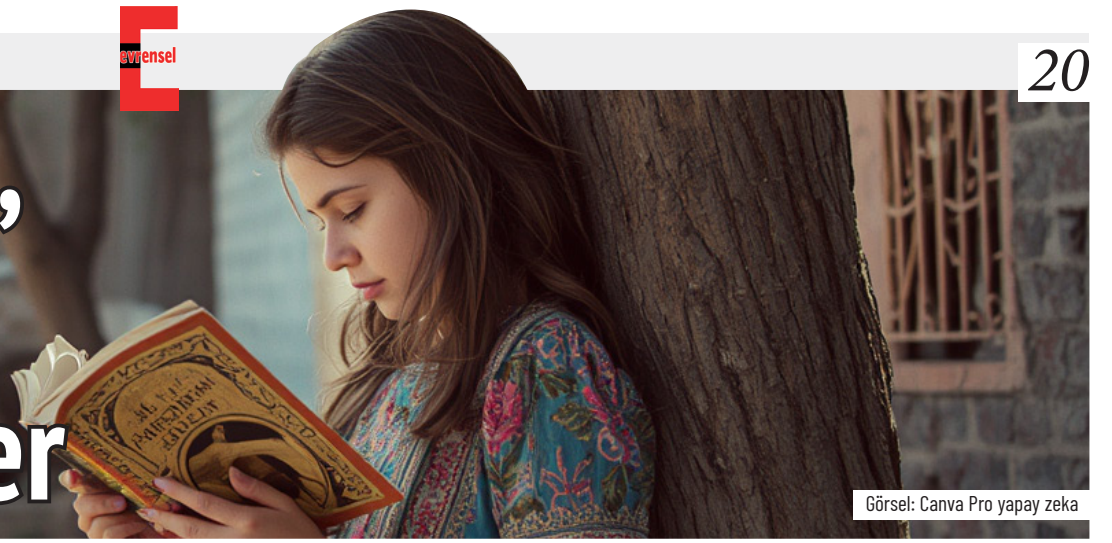
ben de medyada çoğu kez haberi yapılan öğretmenler gibi atanamayan öğretmenlerden olmuştum. Kendi mesleğimi kendi idealim doğrultusunda icra etmenin tek yolu olarak ücretli öğretmenlik kalmıştı. Başlangıç hikayemdeki toplumu "kurtarma" hevesiyle işe başlar-ken aradan yıllar geçmiş, ben 33 yaşında olan bir birey olarak toplumu kurtarmayı bırak, henüz kendi yaşamını idame ettirmekte zorlanan bir birey haline gelmiştim.

Benim bu dünya düzenindeki varlığım; asgari ücretin dahi altında, hiçbir özlük hakkı olmadan, mesleğimi icra etmemin müdürlerin iki dudağı arasında bağlı olduğu bir çalışma modeli üzerine konumlanmıştı. Düşünün ki bir devlet; vatandaşını çalıştırıp sigortasını kaçak olarak yarım yatırıyor, düşünün ki bir devlet vatandaşını asgari ücretin altında çalıştırıyor, düşünün ki bir devlet

vatandaşının mutsuz bir ruh haline sahip olmasına doğrudan sebep oluyor.

Peki, neden ücretli öğretmenlik denilen bir istihdam modeli ülkemizde söz konusu? Aslında toplumda çokça söylendiği gibi ücretli öğretmenlik olgusu, ülkede öğretmenlik mezunu insan sayısının fazla olması veya öğretmen açığının olmamasına ilişkin bir durum mu? Şu an 71 bin 757 civarında ücretli öğretmen devlet okullarında çalışıyor. Demek ki öğretmen açığı var. MEB'in bu öğretmen açığını; ucuz emek gücü sömürüsü olarak gördüğü ücretli öğretmenlik sistemi üzerinden gidermeye çalışmayı tercih ettiği ortadadır. Türkiye'de devletin mali programlarının dayattığı esnek, güvencesiz çalışma birçok kesim ve öğretmenleri de etkiliyor.

Tatil: Dinginliği, içimizde kurabildiğimiz yer

Görsel: Canva Pro yapay zeka

Filiz Gür
filizy63@gmail.com

“Bizler, acının ortasında bile ayakta kalabilmemizin eskimesini, ekmeğin fiyatını ve yağmurun yağıp yağmayacağını düşünmek zorunda olan tuhaf yaratıklarız. Büyük trajediler bizi vururken, biz küçük dertlerin ipleriyle hayata bağlı kalırız.”

Natalia Ginzburg

Kıymetli hazırım,

Şaka maka altı yıldır sizinleyim. Her yaz tatiline girerken, kimi zaman kendi deneyimlerimden, kimi zaman tarihin içinden bize biraz nefes alıracak bir şeyler anlatmaya çalışmışım.

Geçen yıl Taksim’in arka sokaklarından size seslenmiş, tatilin aslında gidilen yerden çok insanın içinde doğan bir dinlenme duygusu olduğunu yazmıştım. Bu yıl dönüp o yazıyı yeniden okudum. Fark ettim ki en çok kendi yazdığımı ihtiyacım varmış.

Geçenlerde karşıma bir cümle çıktı:

“Bir yaşam edinir, yaşam tarzı değil.”

Hakim bey diye bilinen Peter Lamborn Wilson adlı anarşist bir şair yazmış.

Hepimiz modern zamanın tüketim kültürünü eleş-

tiriyoruz. Ama bir yandan da başkalarının bize gösterdiği hayatlara yetişmeye çalışıyoruz. Görüntülediğimiz şeylere sahip olma baskısını, ulaşamadıklarımızın eksikliğini gerçek bir eksiklik gibi yaşıyoruz.

Arkadaşımızın manzaralı bir yerden paylaştığı hikayeye bakarken, elimizdeki çayın tadını kaçırıyoruz.

Bazen buna “fakir avuntusu” deniyor. Oysa anlatmaya çalıştığım şey ne elimizdekini kut-samak ne de ulaşamadıklarımızı küçümsemek. İçinde bulunduğumuz gündelik sükunetin hakkını verebilmek.

Psikolojide buna “tatlı limon” denilen bir savunma mekanizması üzerinden de bakılıyor. Fakat ilginç olan şu: Elimizdekiden keyif alırsak kendimizi kandırmış sayılıyor; alamazsak da eksik hissediyoruz. Sanki iki durumda da kaybediyoruz.

Peki gerçekten öyle mi?

Bizim karşımızda var sandığımız ne kadar var? Kendimizde yok sandığımız ne kadar yok? Bir insanın dünyadan ne kadar keyif aldığını, bir fotoğraftaki gülüşünün genişliğiyle ölçülebilir miyiz?

Ezop’un tilkisi uzanamadığı üzümlere, “Zaten ekşiymiş” der. Ben o masalı yıllardır başka türlü düşünüyorum. Belki üzümler gerçekten

ekşiydi, belki de çok tatlıydı. Bilmiyoruz. Uzanamadık diye neden onları zihnimizde mutlaka tatlılaştırıyoruz? Ulaşamadığımız her şeyi kayıp saymak zorunda mıyız?

Hayatım boyunca farklı yokluklar da gördüm, farklı varlık zamanları da.

Ama dönüp baktığımda en yoğun mutluluklarımın hangi dönemlerde yaşandığına hep dikkat kesildim.

İhtimalin kendisi ile mutlu olabilmek

Geçenlerde çocukluğumun geçtiği mahal-lede yürüdüm. O zaman da viraneydi, şimdi de öyle. Eski evimizin yanından geçerken beklemediğim bir şey oldu.

Bir anı düştü içime.

Akasya ağacına yaslanmışım. Çiçeklerinin kokusu etrafı dolduruyor. Annemin tarladan getirdiği yeşil bir elmayı dişliyorum. Elimde Londra taşrasında geçen bir polisiye roman var. Bir gün oralara gitme ihtimalinin sadece varlığı bile beni mutlu etmeye yetiyor.

Sarsıldım.

Çünkü o derin yoksulluğun içindeki kız, bugünkü benden daha mutsuz değildi.

Şimdi 47 yaşındayım. Hayatım boyunca kirada oturduktan sonra ilk kez çocukluğumun mahallesinden kendime bir ev almak üzereyim.

Buna rağmen, o akasya ağacının altındaki kıza baktığımda onu kıskandığımı fark ettim. Çünkü o, henüz gerçekleşmemiş ihtimallere aştı.

Biraz ağladım.

Sonra düşündüm.

Meğer benim en yaşamsal özelliğim, kendime zannetme izni vermemişim.

Bir gün Londra’ya gideceğini zanneden o kız, o ihtimalin kendisiyle mutlu olabiliyordu. Ben ise son birkaç yıldır kimsenin beni atamadığı bir “gerçeğin avukatlığı” görevini üstlenmişim. Hayatı kendime dar etmişim.

Oysa insan bazen kendini kandırdığı için değil, ihtimallere yer bıraktığı için yaşar.

Yıllar sonra bugünkü halimi hatırladığımda da aynı şeyi hissedeceğim belki.

Duygular tamamen içimizden doğmuyor. Dünyanın içinden geçerek bize ulaşıyorlar. Pahalılığın, haksızlıkların, sonuçsuz kalamasını bile bile tanıklık ettiğimiz mücadelelerin içinde yoruluyoruz. Bu yorgunluk bize ait olduğu kadar yaşadığımız zamana da ait.

Ama yine de yaşamaktayız.

Belki tatil tam da burada başlıyor.

Dünyanın bize vermesini beklediğimiz dinginliği, birkaç günlüğüne de olsa yeniden içimizde kurabildiğimiz yerde.

Tatil, sahip olduğumuz bir şey olmalı.

Bize sahip olan bir şey değil.

Ev yemekleri yapan esnaf Cemile:

‘Ayakta durmaya çalışıyoruz’

Sevim Saylam
Ankara

Ankara’da pandemi döneminde açılan “Cemile’nin Mutfağı”, artan maliyetler ve düşen alım gücünün esnaf üzerindeki etkisini gösteren örneklerden biri. İşletmenin sahibi Cemile, son yıllarda hem müşteri alışkanlıklarının değiştiğini hem de işletme giderlerinin ciddi biçimde arttığını söylüyor.

Üç çocuk annesi Cemile, daha önce berberlik yapan eşinin bu süreçte durması üzerine eşi ile birlikte ev yemekleri yapan bir işletme açmış.

“Ev yemekleri yapan bir yer açmak hep hayalimdi” diyen Cemile, işletmeye ilk başladıkları dönemde evden getirdikleri mutfak eşyalarıyla yola çıktıklarını anlatıyor. Cemile, mantı, içli köfte, sarma, zeytinyağlılar, börek ve günlük tencere yemekleri hazırladıklarını söylüyor.

İşletmeyi kurarken en büyük zorluğun işsizlikten esnaflığa geçiş süreci olduğunu söyleyen Cemile, “Başta biraz korktum. Cesaretimin kırıldığı zamanlar oldu ama çok büyük zorluklar yaşamadım” diyor.

‘İnsanların alım gücü düştü’

Son yıllarda işlerin belirgin biçimde değiştiğini söyleyen Cemile’ye göre en önemli neden, insanların alım gücündeki düşüş:

“Buraya gelen müşterilerin çoğu yemek kartıyla çalışan insanlar. Eskiden haftanın beş günü gelip yemek yiyenler şimdi iki ya da üç güne düştü.”

Cemile, müşterilerin yaşadığı ekonomik sıkıntının doğrudan kendilerine de yansıtıldığını belirtiyor. 2020 yılında açtıkları işletmede ilk yıllarda daha yoğun çalıştıklarını söyleyen Cemile, “O dönem yaptığımız yemekler gün içinde bitiyordu. Şimdi aynı yoğunluk yok” ifadelerini kullanıyor.

‘Zam yapmamak için uzun süre direndim’

Artan maliyetlerin küçük esnafı zorladığını belirten Cemile, yaklaşık bir yıl boyunca fiyat artışı yapmamaya çalıştığını ancak son dönemde buna mecbur kaldığını söylüyor.

“İnsanlar ücretlerine zam alamadı ama market fiyatlarına biz de yetişemiyoruz. Bu nedenle fiyatları artırmak zorunda kaldım” diyen Cemile, kira, faturalar, çalışan ücretleri ve vergi yükünün de işletmeler üzerinde baskı yarattığını ifade ediyor.

Özellikle KDV oranlarının kendilerini zorladığını belirten Cemile, «İnsanlar dışarıdan bakınca çok kazanıldığını düşünüyor ama kira, fatura, SGK primi, vergi derken ayakta durmaya çalışıyoruz» diyor.

Mahallede kadın esnaf sayısının az olduğunu söyleyen Cemile, kadınların kendi işlerini kurmalarının önemli olduğunu düşünüyor; “Şartlar zor ama ben hep kendi işimi kurmayı hayal ediyordum. Kadınlar da istiyorlarsa denemeli” diyor.

Fotoğraf: Ekmek ve Güllü

Pasaportsuz dünya turu

Ezgi Ergin
İstanbul - Şişli

30 yaşındayım.

Çocukluğumdan beri kurduğum en büyük hayallerden biri dünyayı gezmektir.

Pasaportumdaki damga sayısı pek iç açıcı değil (hatta hiç yok...). Ama Google Haritalarına bakarsanız dünyanın yarısını gezdiğimi sanabilirsiniz.

İsviçre’de tren bekledim. Portekiz’de denize gireceğim koyu seçtim. Kazakistan’da çeşitli kanyonlara gittim. Amsterdam’da kanal kenarında bisiklet sürdüm. Slovenya’da göl kenarında gün batımının en güzel izlendiği kıyıyı buldum.

Öyle gelişigüzel de gezmiyorum.

Gidersem aç kalmayayım diye restoranları kaydediyorum. Kahvecileri kaydediyorum. Fırınları kaydediyorum. Google Haritalarda dünyanın dört bir yanına yeşil bayrak dikiyorum.

Sanki uçak biletim alınmış, otelim ayarlanmış da tek eksik şey günün gelmesi.

Geçen gün Portekiz’de denize girilecek koyalara bakıyorum. Bir tanesi inanılmaz güzel. Tam kaydedeceğim, sonra dedim ki: “Buraya da gitme ya, nasıl ulaşacaksın ki?”

Dedim ve o koydan çıktım.

“Yok,” dedim, “burası bana göre değil.”

Başka koy aramaya başladım.

Gerçekte gitmediğim, belki de hiç gidemeyeceğim bir tatilin içinde bile ulaşımı hesaplıyorum. Hayal kurarken bile gerçekçiyim.

Bir de Instagram var.

Algoritma benim ekonomik durumumu kabul etmiyor galiba.

Ana sayfamın yarısı “İtalya’da gidilebilecek 10 koy”, “Karadağ’da mutlaka yemeniz gereken 7 lezzet”, “İsviçre’de arabayla yapılacak en güzel rota”, “Slovenya’nın gizli kalmış gölü” videolarıyla dolu.

Telefonumdaki uygulamalar benim benden daha çok seyahat edeceğime inanıyor. Ins-

tagram beni her gün başka bir ülkeye gönderiyor. Google Haritalar da rotayı çiziyor. Tek ikna olmayan kişi banka hesabım.

Sonra bizim klasik sohbet başlıyor.

“Abi deneyimlemiyoruz ya.”

“Kendimizi geliştirmiyoruz.”

“Hep olduğumuz yerdeyiz.”

“Şurada bak üç kahve içiyoruz. Buna vereceğimiz parayı biriktirsek gideriz bu kahveyi Barcelona’da içeriz.”

Tam o an aklıma Yaprak Dökümü geliyor. Hani Hayriye Hanım’ın, “Kesenin ağzını açalım” dediğinde Ali Rıza Bey’in verdiği o cevap var ya: “Kese boş Hayriye... Ağzını açsan ne olur, kapatsan ne olur?” Bizim muhabbet de biraz öyle. Sanki sorun kahve parasıymış gibi... Sanki bu ay üç kahve içmesek Schengen vizesi cebimize düşecek, uçak biletleri alınacak, konaklama çözülecek gibi.

Yine de konuşuyoruz.

Çünkü insan bazen daha gidemediği şehirde nereden denize girilmesi gerektiğini konuşmayı seviyor.

Tabii bir de o meşhur yurt dışı tayfası var. Yılda iki üç kez uçak bileti kampanyası kovalarlar. Bir bakmışsın hafta sonu İtalya’dalar, sonra Karadağ, derken Portekiz... Onlarla aynı masadaysanız bilin ki konu bir şekilde mutlaka yurt dışına bağlanır. O kadar ülke gezerler ama dönerken size ne bir çikolata getirirler ne de bir içki.

“İsviçre’de raylı sistem var ya...”

Bu cümleyle duyunca devamını ezberliyorum.

“Şu kartı alıp şuradan şu trene biniyorsun zaten.”

“Biz Interlaken’den Luzern’e trenle geçtik.”

“Zaten çok pahalı değil.”

Sonra biri mutlaka şöyle diyor: “Ya zaten şurayla şuraya 80 kilometre.”

Nasıl biliyorsunuz ya? Ben daha evimle iş yerim arasının kaç kilometre olduğunu bilmiyorum. Siz Portekiz’de iki koyun, İsviçre’de iki kasabanın, İtalya’da iki şehrin arasındaki mesafeyi nasıl ezberliyorsunuz? Bir de bunu öyle rahat söylüyorlar ki sanki, “Kadıköy’den Beşiktaş’a geçtik.” der gibi.

İşte tam o an sessizleşiyorum.

Sessizliğim İsviçre’yi bilmediğimden değil. Aksine, belki de fazlasıyla bildiğimden.

“Şu sokakta çok güzel binalar var.”

“Şurada iyi çakı satıyorlar.”

“Şu koya sabah gidin, güneş arkadan vuruyor.”

Artık dünyanın her yerini görebiliyoruz. Biz de birileriyiz. Gidememek de ortamlarda satacağımız yurt dışı deneyimlerimiz var.

Ama fiziki olarak gidemiyoruz tabii. Daha doğrusu, gidebilen gidiyor.

Ama ben yine de gezmeye devam ediyorum. Google Haritalar üzerinden.

Belki biraz komik. Ama en çok da gerçek. Çünkü bazılarımız pasaportunu

damgalarla dolduruyor. Bazılarımız Google Haritalardaki mavi bayrakları. O yüzden size küçük bir tavsiye vereyim.

“Param yok.”

“İznim yok.”

“Vizem çıkmadı” diye üzülme.

Telefonu şarja takın. Google Haritaları açın. Her gece başka bir şehir gezin. İsterseniz Lizbon’da yokuş çıkın. Amsterdam’da kanal kenarında yürüyün. Zürih’te tren bekleyin. Bonus olarak, gerçekten o şehirde kaybolmak isterseniz kulaklığınızı takın. İtalya sokaklarında yürürken L’Italiano dinleyin. Portekiz’de gezerken bir Fado dinleyin. İnanın, bir süre sonra gerçekten oradaymış gibi hissediyorsunuz.

Ben bazen kendimi öyle kaptırıyorum ki...

Tam o sırada içeriden arkadaşım sesleniyor: “Ezgiii, kahve ister misin?”

Bir an duruyorum.

Ve nedense o ses bana Lizbon’da sabah sörften dönmüşüz de arkadaşım sahil kenarındaki küçük bir kafeden bana sesleniyormuş gibi geliyor.

İnanın. Sadece hayal edin.

Sonra kahvelerimizi alıp tavanı dökülmüş balkonumuza geçiyoruz. Rüzgar esiyor. Tavadan beyaz parçalar üzerimize yağıyor. Temu’dan aldığımız denizanası gece lambasını açıyoruz ve tatil planı yapmaya başlıyoruz...

***

Bu arada sevgili Google...

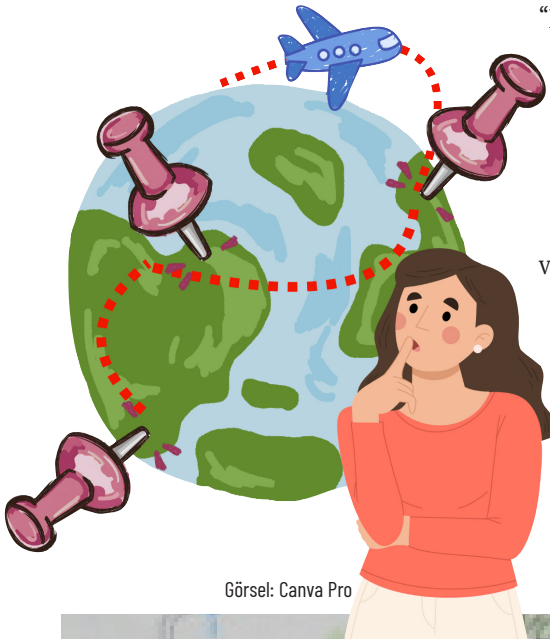
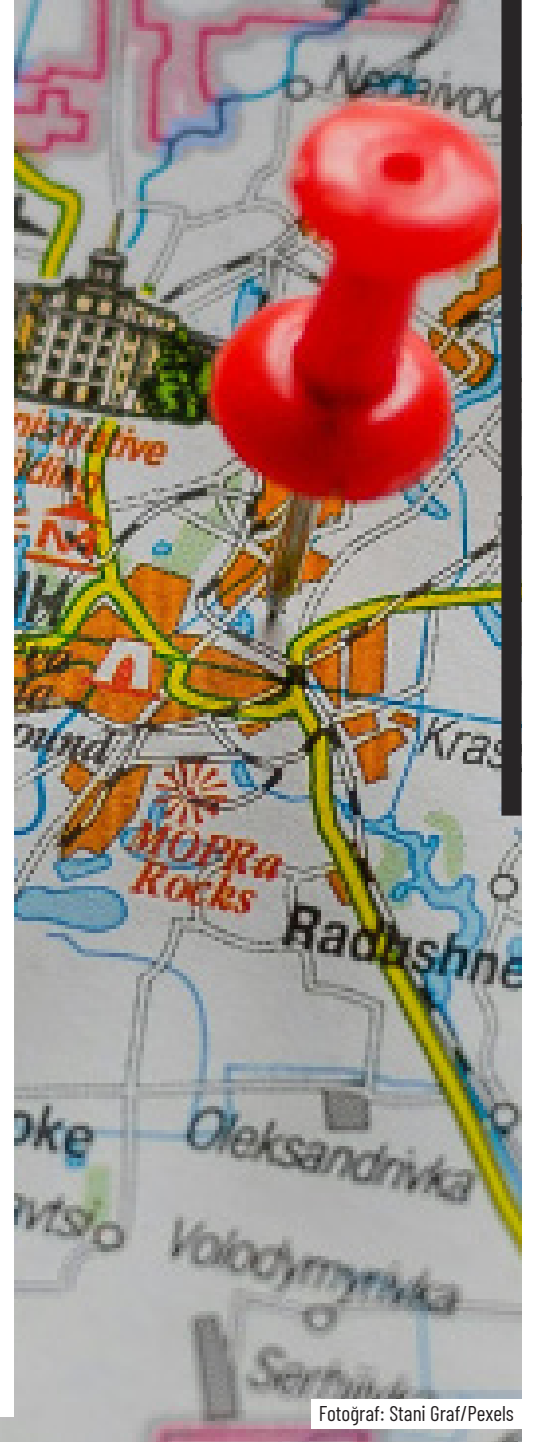
Eğer bir gün bu yazıyı görürseniz bilin ki uygulamanızı bu kadar sadakatle kullanan çok az insan vardır.

Dünyanın dört bir yanına yeşil bayrak diktim. Rotaları hazırladım. Restoranları seçtim. Toplu taşımayı kontrol ettim. Ne olur sponsor olun.

Ben rotayı hazırladım. Siz sadece uçağı bir de tabii konaklamayı halledin.

Ve siz, Ekmek ve Gül okurları...

Google Haritalarda mavi bayraklarımız hiç eksik olmasın.

Görsel: Canva Pro

Fotoğraf: Stani Graf/Pexels

Obsession/Saplantı: Aşk mı, sahip olma arzusu mu?

Havva Meşe

2026 yapımı Saplantı (Obsession), ilk bakışta salt bir korku-gerilim filmi gibi görünse de aslında günümüz ilişkilerine dair güçlü bir toplumsal eleştiri sunuyor. Yaklaşık iki saat süren film nefes nefese izlediğiniz bir serüvene dönüşüyor. “Şimdi ne olacak? Devamı nasıl bitecek acaba?” diye giderek merakınızı artıran bir hal alıyor. Oyuncuların daha önce hiçbir performanslarına denk gelmemiş biri olarak oyuncuların başarılı olduğunu söyleyebilirim.

Film genç bir arkadaş grubu çevresinde şekilleniyor. Bear’ın (Baron) arkadaşı Ian’la bir kafede Nikki’ye olan aşkı ilan etmek için bir tür provasıyla film başlıyor. Kadının kendisiyle aynı hislere sahip olmadığını anlayınca sevginin yerini öfke alıyor. Bu öfke geri dönülmez dilek çubuğunu kırmasına ve “Nikki bu dünya da beni herkesten ve her şeyden çok sevsin” demesine kadar varıyor. İzlerken bu, sanki masumca bir istekmiş gibi algılanıyor, sevilme isteği kadar masum bir şey yok gibi görünüyor, ama unuttuğu şey “Peki karşı tarafın tercih hakkı, iradesi ne olacak?” sorusu. Filmin en dikkat çekici yanı, günümüzde giderek yaygınlaşan “bağımlı ilişki” biçimlerini görünür kılması...

Sevilmek istemekten kontrol etmeye

Sosyal medyanın, ulaşılabilir olmanın ve romantik ilişkilerin hayatın merkezine yerleştirilmesinin etkisiyle birçok insan sevgi ile bağımlılığı birbirine karıştırabiliyor. Filmdeki karakterler de tam olarak bu noktada karşımıza çıkıyor: Sevilmek istemek zamanla karşı tarafı kontrol etme, onun tüm dünyasını kaplama ve

sosyal alanlar dahil kendine ait olan her alanı yok etme arzusuna dönüşüyor. Aslında bunu kendisinde değil, karşı tarafın yaptıklarıyla fark ediyor. Sevgi, aşk diye başlayan hislerin nasıl bencil bir hal aldığı ve bunun uğruna mantıklı düşünemez hale geldiğini ve “aşk uğruna” denilerek yaratılan saplantılı durumun tehlikeli yönlerini de çarpıcı birçok örnekle izlemiş oluyoruz. Günümüzde birçok kişinin de bu filmde kendi ilişkisi adına bir parça bulabileceğini düşünüyorum, hatta iddia ediyorum.

Özellikle kadınlar açısından bakıldığında film önemli bir uyarı içeriyor. Toplum, kadınlara çoğu zaman «her şeyi aşk için yapmayı» romantikleştirerek öğretiyor. Oysa film, sevginin kişinin kendi benliğini kaybetmesi anlamına gelmediğini gösteriyor. Bir ilişki içinde bireysel sınırların ortadan kalkması, partnerin yaşamın tek anlamı haline gelmesi ve sürekli onay ihtiyacı sağlıklı bir bağ değil, duygusal bağımlılık işaretidir.

Film aynı zamanda “iyi çocuk” olarak görülen erkeklik kalıplarını da sorguluyor. Dışarıdan masum görünen romantik ısrarın, karşı tarafın duygularını hiçe sayan bir sahiplenme biçimine dönüşebileceğini gösteriyor. Bu yönüyle hali hazırda sıkça karşılaşılan “Beni sevmesi için her şeyi yaparım” anlayışının ne kadar problemli olduğunu ortaya koymakla kalmıyor, birçok farklı açıdan değerlendirmenizi sağlıyor.

Gerçek sevgi nedir?

Karl Marx “Sevgi yalnız bir insana bağımlık değil, bir tutumdur. Kişinin yalnız bir sevgi nesnesine değil, bütünüyle dünyaya bağlılığını gösteren bir kişilik yapısıdır. Kişi yalnız bir tek kimseyi seviyor, başka her şeye karşı ilgisiz kalıyorsa sevgisi sevgi değil, genişletilmiş bencilliktir. Karşılığında sevgi uyandırmadan seviyorsanız, yani sevgi olarak sevginiz karşılıklı sevgi yaratmıyorsa, seven bir kişi olarak dışavurumunuzla kendinizi sevilen bir kişi yapamıyorsanız, sevginiz güçsüzdür, bir talih-sizliktir. Sevgiyi ancak sevgi ile, güveni de güven ile değiş tokuş edebilirsiniz. Eğer sevgi üretmiyorsa yüreğiniz, başarılı bir üretici değilsiniz” der.

Saplantı, korkunun kaynağını canavarlarda değil, insanların ilişkilerde kurduğu sağlıklı bağlarda arıyor. Film bize önemli birçok soru bırakıyor: Gerçek sevgi, birini hayatımızın merkezine koymak mıdır, yoksa onun özgürlüğüne ve alanlarına saygı duyabilmek mi? Ya da aşk diye düşündüğümüz şeyin bencillik olduğunu hiç düşündük mü? Maalessen Bear talih-siz bir örnek olarak en yakınlarımızda yaşamaya devam ediyor...

Vakit ayırıp izleyebilecek herkese şimdiden iyi seyirler ve iyi öngörüler diliyorum.

Bir dilekle başlayan hikaye, sevginin özgürlüğü yok saydığı anda nasıl bir saplantıya dönüştüğünü gözler önüne seriyor. Saplantı, günümüz ilişki dinamiklerine sert bir ayna tutuyor.

Kadınlar parkları çetelere bırakmayacak

Şahriban Dursun
İstanbul-Eyüp

Karadolap mahallesi... Sakin, eski bir mahalle. Mahallede parklar cıvı cıvı; çocuklar mutlu, kadınlar kamelyalarda çay çekirdek sohbet ediyorlar. Spor yapanlar; yürüyüşe çıkan genç, yaşlı insanlar... Çocuklar basket sahasında maç çalışıyor, futbol sahasında iki üç takım futbol oynuyor. Çiçek gibi bir mahalle.

Mahallenin gençleri açık hava sineması etkinliği düzenlemişler, duyurusunu yapmışlardı. Kadınlar çocuklarıyla birlikte gelmiş; gençlerle birlikte evde hazırlanan patlamış mısırlarımız ve atıştırılacaklarımızla yere serdiğimiz örtülerin üzerinde filmin başlamasını bekliyorduk.

Birden yakından gelen silah sesleri duyuldu. Ortalık buz kesti. Yakınımda bulunan bir diğer parkı taramış çeteler. Bahsi geçen park 1-6 yaş çocukların oynadığı bir park. İlk olarak aklıma o küçük çocuklar geldi, dehşete kapıldım. Beş gencin yaralandığını ve hastaneye kaldırıldığını öğrendik. Film gösterimini iptal

etmek istedi gençler fakat çocuklar hevesle beklediğinden aileler izlemeye karar verdi ve program devam etti. Kadınlardan biri, "Bizim sosyalleşmemizi, bir araya gelmemizi istemiyorlar" dedi.

Kadınlar çocuklarını dört duvar arasında büyütmek istemiyorlar. Korkularına rağmen çocukları arkadaşlarıyla oynasın, sosyal ve bedensel becerileri artsın istiyorlar. Bu bakımdan parklar mahalleli için çok önemli ve bu parkları çetelere bırakmaya niyetleri yok.

Silahlı olaylar iki gün daha peş peşe yaşandı. Mahallemizde bulunan Karadolap Halk İnisiyatifi, çetelere ve uyuşturucuya karşı bir eylem yaptı. Bundan sonra da mahalle sorunlarına karşı daha sık bir araya gelineceği ve mücadele edileceği kararı alındı.

Herkesin bildiğini devlet bilmiyor mu? Bu olaylarda adı geçen çete üyelerinin nerede olduklarını, kimler olduklarını herkes biliyor. Yabancı değil; mahallenin çocukları, çocuklarımızın okul arkadaşları, bizim çocuklar. Aileleri kırk yıllık komşularımız.

Peki çete liderleri kim? Devlet herkesin bildiklerini bilmiyor mu? Neden bu kadar rahat hareket edebiliyorlar? Neden gençler çete ilişkilerine bu kadar açık?

Geleceğe yazılan bir direniş mektubu

Alev Yılmaz
Muş-Varto

Umudun, direnişin, sevginin ve dayanışmanın ilmek ilmek örüldüğü bir coğrafyadan sesleniyorum. Bu mücadele; dağlarımıza, toprağımıza, su kaynaklarımıza ve bu coğrafyada yaşayan tüm canlılara duyduğumuz derin bağlılıktan doğuyor. Eşit ve adil bir yaşam umuduyla, kendi topraklarımızda kendi geleceğimizi için direniyoruz.

Yaklaşık beş yıl önce köyüme geri döndüm. Burada hayvancılık yapıyor, doğayla iç içe bir hayat sürdürüyorum. Bahçemde büyüttüğüm ağaçlar, kapımızın önünden akan buz gibi su, hayvanlarım ve bu topraklarla kurduğum bağ benim yaşamımın parçası oldu. Buraya ilk geldiğimde bana hep, "Neden geri döndün?" diye sordular. Cevabım hep aynıydı: "Doğduğum topraklarda yaşamak ve burada ölmek için..." O zamanlar kastettiğim, ömrümü tamamlayıp bu toprağa huzurla karışmaktı. Bir şirketin gelip doğamızı, suyumuzu ve yaşam alanlarımızı parça parça yok etmeye çalışması değildi. Türkiye'nin dört bir yanında doğayı tehdit eden projelerle karşı karşıyayız. Madenler, jeotermal sahalar, enerji projeleri ve doğaya zarar veren uygulamalar

yaşam alanlarımızı tehdit ediyor.

Biz bu mücadeleye, jeotermalin ne olduğunu tam olarak bilmeden; sadece toprağımızı koruma duygusuyla başladık. Ocak ayının dondurucu soğuklarında, kar altında, kapanan yolları aşarak köylere ulaştık. Zorlu şartlara rağmen geri adım atmadık.

Çepanik Ovası bizim için sadece bir arazi değil. Orası geçmişimizin, anılarımızın ve kültürümüzün taşıyıcısıdır. Hiçbir rant hesabı bin yıllık bir hafızayı silemez. Bu mücadele birkaç kişiyle başladı; köy kahvelerinden evlere, cemevlerinden meydanlara yayıldı. Bugün binlerce insanın ortak sesi haline geldi. Kadınıyla erkeğiyle, genciyle yaşlısıyla herkes bu toprakların geleceği için omuz omuza duruyor.

62 gündür sondaj alanının karşısında kurduğumuz çadırlarda nöbet tutuyoruz. Çadırlarımızın önünde çocukların kahkahaları yükseliyor, gençler spor yapıyor, türküler söylüyor, sofralar paylaşılıyor. Bir bardak çayın sıcaklığında yorgunluğumuzu unutuyor, halaylarımızla ve dayanışmamızla umudu büyütüyoruz. "Coğrafya kaderdir" derler. Bizim kaderimiz bu dağlar, bu ovalar ve bu topraklardır. Biz kaderimizden kaçmıyoruz, ona sahip çıkıyoruz.

Çocukların ovası'nın hafızası sesi, Çepanik Ovası'nın hafızası ve bu coğrafyada yaşayan tüm canlılar için söz veriyoruz: Asla vazgeçmedik, asla vazgeçmeyeceğiz.

Bizim kıymetimizi kim bilecek?

Selda Arslan
Kocaeli

Bizler günlükçi kadınlar. Geçmişte öğretmen, aşçı, fabrikalarda makinacı, esnaf olarak çalışsak da ağır ekonomik krizin sonucu aylık 15 bin liraya şükretmemiz istenen üretken kadınlar olarak buradayız. Bize dayatılan düşük ücretler, ev içi sorumluluklara eklenen yaz tatilleri; çoğumuzun üç ay işi bırakmasıyla sonuçlanıyor. Yerimize eleman alınmıyorsa ders zili çaldığında bizler de iş başı yapıyoruz.

Bahar ayları geldiğinde patronumuz ihtiyaç olur diyerek elemanlar alır. Biz biliriz ki masamızı yeni gelen kadınlara bırakacağız. Yine de kızamayız yenilere işimize ortak oluyorlar diye. Her gün aynı kaderle şükretmemiz salık verilir bizlere, "Bu yaşta iş bulmuşsunuz kıymetini bilin" derler. Peki bizim kıymetimizi kim bilecek? Kızı şiddet gördüğü

için boşanmış ve iki küçük çocuğu ile aile evine dönmüş bir ablamız var. Yaşı 65, yaşlı babasına da o bakıyor. Özbekistan'dan gelmiş burada bir yaşam kurmuş üç kızını üniversitede okuturken parmaklarına poşet bağlayarak çalışmış tüm zorluklara karşı direnen; Ukrayna Rusya savaşından kaçıp Türkiye'ye savaşın göbeğinde ailesini bırakarak gelmek zorunda kalan; çocuğunun bakımı için memleketten abisini getiren kadınlar var aramızda. Ve bunlara rağmen şükretmemizi isteyerek çalışmamızı istedikleri bir durumdayız. Soframızdan ekmeğimizi azalmasını diye yaşamlarımızdan vazgeçmişken NATO zirvesi için yapılan hazırlıkları göreyerek isyan ediyoruz. Savaşta kullanılan bir füzenin masrafiyeti kaç kreş, kaç okul, kaç hastane yapılacağını ya da kaç yıl daha borçlu ve işsizlik korkusuyla yaşayacağımızı da çok iyi biliyoruz. Tezgahlarımızdan kalkamasak da, fabrikalarda üretimi durdurmasak da, alanları doldurmasak da bizler NATO'ya ve onun yarattığı savaşlara karşıyız.

23. Gençlik Yaz Kampında Bir sandalye de sana ayırdık

Ayşe Önder
Yıldız Teknik Üniversitesi öğrencisi

Kadınlar olarak kampüsten iş yerine; hayatın her alanında eşitsizliğe, şiddete maruz bırakılırken sömürü düzeni bizi güvencesiz ve düşük ücretli işlere mahkum etmeye devam ediyor. İktidarın her geçen gün artırdığı baskı politikaları "aileyi koruma", "annelik" ve "kadınlık rolleri" adı altında meşrulaştırılmaya çalışılıyor. İktidarın ilan ettiği Aile on yılı kadınları aile içinde tanımlayan anlayışı yansıtıyor. Kadınlar bu yollarla düşük ücretlere ve kayıt dışı çalışmaya daha fazla itiliyor. Aile on yılı politikaları bir taraftan LGBT'lileri hedef göstererek ayrımcılığı körükliyor.

Tüm bunlara hep birlikte göğüs gerip çözüm aradığımız alanlar açmak da tam bu noktada hayati bir önem taşıyor. Bu sömürü düzenine karşı eşit, özgür, güvenli bir yaşamı nasıl kuracağımızı tartışmak için hep birlikte bu yıl 23. Gençlik Yaz Kampının kadın çalışmaları atölyesinde buluşuyoruz.

İktidarın politikalarını meşrulaştırmak için kullandığı "kadınlık rolleri" tarihin her döneminde aynı mıydı, kadınlar her zaman ezilen cins miydi soruları etrafında geçmiş ve bugünü tartışıyoruz. Sen de bizimle ayrımcılığa, eşitsizliğe, nefrete karşı sesini çıkarmak istersen yanı başımızdaki bir sandalyeyi sana ayırdık. Sen de 23. Gençlik Yaz Kampına gel, omuz omuza dayanışmamızı yaşatalım!

Savaşa ve NATO'ya Karşı Uluslararası Kadın Buluşmasının öğrettikleri

Fotoğraf: Unsplash

Ela Ava

Kapitalist sistemin derinleşen "yöneteme-me" krizi, dünyanın dört bir yanını militarist bir kuşatmayla yeniden tanzim ediyor. 7-8 Temmuz'da Ankara'da toplanacak NATO Zirvesi öncesinde Ekmek ve Gül'ün ev sahipliğinde düzenlenen "Savaşa ve NATO'ya Karşı Uluslararası Kadın Buluşması", hem sıcak savaşın yarattığı yıkımı sonuna kadar yaşamış hem kilometrelerce uzakta savaşların bedelini ödeyen kadınları bir araya getirdi. Gazeteci, sendikacı, demokratik kitle örgütlerinde, sosyalist partilerde faaliyet gösteren kadınlarla sürdürdüğümüz tartışma geniş bir yelpaze içeriyordu.

Tartışmalarımızın ortaya koyduğu gerçek şuydu: Emperyalist odakların paylaşımları uğruna ateşlenen her mermi, yalnızca cephedeki yaşamları söndürmüyor aynı zamanda işçi ve emekçi kadınların sofrasındaki ekmeği küçültüyor, kamusal hakları tasfiye ediyor ve hak kayıplarını genişletiyor. Yüzü aşkın kadının katılımıyla gerçekleştirdiğimiz buluşma bugün enternasyonal kadın mücadelesine neden ihtiyaç duyduğumuzu gözler önüne serdi.

Yıkım, ölüm, göç...

Webinarın ilk oturumunda, savaşın doğrudan fiziksel yakıcılığını yaşayan Ortadoğu coğrafyasına odaklandık. Suriye ve Lübnan deneyimlerini aktaran gazeteciler Abir Nae-seh ve Youmna Fawaz'ın anlatıları, savaş koşullarının sermaye için ucuz ve güvencesiz bir "yedek işgücü" yaratma mekanizmasına dönüştüğünü gösterdi. Suriye'de derinleşen yoksullukla birlikte kadın emeğinin tamamıyla kayıt dışı alana itilmesi, çocuk yaşta zorla evliliklerin bir hayatta kalma stratejisi olarak dayatılması ve 2011-2025 yılları arasında 9 bin kadın ile 4 bin 500 kız çocuğunun zorla kaybettirilmesi, emperyalist-kapitalist barbarlığın bir sonucu olarak çarpıcıydı.

Benzer şekilde Lübnan'da 2019'dan bu

yana süren ekonomik çöküşün savaşla birleşmesi, kadınları iradesizleştirerek karar mekanizmalarının dışına itiyor. Bugün Lübnan'a karşı sürdürülen saldırı İsrail'in sınır genişletme programının bir parçası olarak ABD'nin himayesinde ilerliyor. Yıkılan evler, çöken ekonomi, tehdit ve gelecek kaygısı özellikle kadınlar açısından birçok açmazı ortaya seriyor. Gazeteci Fawaz'ın "Savaş sadece evini kaybetme ve yurdundan olma değil, tüm hayatını ve kimliğini etkiliyor" ifadesi bu yüzden etkileyici bir yerde duruyordu.

Webinar'da çarpıcı örneklerden de bahsedildi. Göç yollarında tecavüz ihtimaline karşı aylık hormon iğneleriyle bedenini korumaya çalışan, eşinin ölümünü ispatlamadığı için en temel kamusal yardımlara ve mülkiyet haklarına erişemeyen kadınların gerçekliği; savaşın bir "insan öğütme makinesi" olarak işlediğini kanıtlıyor.

Dilvin'in hikayesi

Burada bir parantez açmak isterim; geçtiğimiz hafta hayatını ehliyesiz bir sürücünün çarpması sonucu kaybeden Suriyeli ressam Dilvin Ali, bu sürecin en acı, en gerçek örneğiydi. Işık dolu gözleri, umdu ve direnci ile özellikle kadınların hayatlarını tuvale söküyordu. Göç ve yeni bir yaşam kurma omuzlarına ağırlık yapsa da savaş sonrası HTŞ yönetiminin ele geçirdiği Suriye'ye dönemiyordu. "Oraya gidersem herşey biter. Resim, özgürlük, yaşam..." diyordu. Dilvin'in derin hayatını kısa cümlelere sığdırmak ne mümkün ama Dilvin'in yaşamı bu coğrafyada yaşayan kadınların bir özetiydi.

Fotoğraf: Ekmek ve Gül

Avrupa'da NATO yıkımı

Savaşın sadece bombaların düştüğü coğrafyaları değil, o bombaları üreten ve finanse eden emperyalist ülkelerdeki emekçileri de vuran bir "iç cephe" saldırısı olduğu, buluşmanın ikinci oturumunda netlik kazandı. İngiltere Ulusal Eğitim Sendikası (NEU) Yöneticisi Louise Regan'ın aktardığı 4,5 milyon çocuğun yoksulluk girdabında olması, emperyalist bütçe tercihlerinin doğrudan sonucu. Okullardaki ücretsiz öğlen yemeklerinin dahi kesilerek silah tekel ve konsorsiyumlarına bütçe olarak aktarılması, militarizmin yeniden üretim maliyetini işçi sınıfa, özellikle de bakım yükünü sırtlayan kadınlara ödediğinin en somut kanıtı olarak aktarıldı. Bununla sınırlı değil. Kapitalist NATO devletleri tüm bu süreci gerici-sağcı politikaları örnek için de kullanıyor.

Yunanistan Komünist Kurtuluş Örgütü'nden (NAR) Olivia Ciouvara'nın vurguladığı gibi, Türkiye karşıtı şovenist propaganda, halkı NATO askeri harcamalarına ikna etmek için bir levveye dönüştürülüyor. Üniversitelerin şirketleştirilerek askeri teknolojilerin Ar-Ge merkezleri haline getirilmesi ve güvence-sizliğin derinleşmesi, egemenlerin savaşa hazırlık sürecinde aileyi ve toplumu sosyoekonomik olarak yeniden dizayn ettiğini gösteriyor. Ciouvara'nın işaret ettiği «kamu hizmetleri, kadın hakları, savaş karşıtlığı ve güvenceli çalışma taleplerini birleştiren bir grev» tartışması, sınıf hareketinin sermayenin topyekûn saldırısına karşı geliştirmesi gereken topyekûn yanıtın ipucunu veriyor.

Almanya'dan gazeteci Gefion Göttler'in aktardığı AfD örneği ise yükselen sağın ve milliyetçiliğin işlevini özetliyordu: Sermaye, bütçe kesintilerine ve emperyalist siyasete

yönelen sınıfsal öfkeyi, mülteci düşmanlığı ve misojini (kadın düşmanlığı) ile zehirleyerek toplumu bölüyor. Ancak buna rağmen, 8 Mart ve öğrenci hareketlerinde silahlanma bütçelerine karşı yükselen itiraz, genç kuşakların emperyalist çıkarların payandası olmayı reddettiğini gösteriyor.

NATO'nun ileri karakolu Türkiye

Emek Partisi Milletvekili ve Ekmek ve Gül Yayın Kurulu Üyesi Seveda Karaca'nın konuşması, meselenin Türkiye ayağını ve NATO Zirvesi'nin sınıfsal anlamını bütünlüklü bir çerçeveye oturttu. Türkiye'nin NATO içindeki konumu Afrika'dan Kafkasya'ya uzanan hatta sermaye birikimi alanları açmayı hedefleyen aktif bir alt-emperyalist rol olduğu Türkiyeliler kadınlar açısından da önemli bir yerde duruyor.

Örneğin Sudan ve Somali gibi bölgelere gönderilen askeri güçlerin ardında yatan gerçek, oradaki yeraltı kaynaklarının, madenlerin ve bu alanlardaki yoğun kadın ve çocuk emeği sömürüsünün güvence altına alınmasıdır. Türkiye egemen sınıfı, NATO mızrağının ucu olarak dünyanın öbür ucundaki emekçilerin sefaletle sürüklenmesi ve sömürüsüne ortaklık ediyor. Türkiye'de ise temel kamusal hizmetleri, sağlık ve eğitimi felce uğratan, ana bakanlıkların bütçelerini katbekat aşan devasa askeri harcamalar ve silahlanma yarışdır.

Çözüm enternasyonal sınıf dayanışmasında

Aslında berraklaşan tablo şu oldu: Farklı ülkelerden kadınların katılmasına rağmen, emperyalist saldırganlığa karşı kadınların çıkarları ortak, düşmanları birdir.

NATO savaş örgütü, en temel sendikal ve siyasi örgütlenme hakkına, kadınların güvenceli bir gelecek kurma iradesini doğrudan hedef alıyor. Savaşın çarklarını kıracak olan tek güç ise sınırları aşan, kadınların eşit işe eşit ücret, güvenceli çalışma ve barış talebini anti emperyalist ve anti kapitalist bir hatta birleştiren enternasyonal mücadeledir.

Lübnan (Fotoğraf: AA)